T.C.
ERCİYES ÜNİVERSİTESİ
BİLİMSEL ARAŞTIRMA PROJELERİ
KOORDİNASYON BİRİMİ

İLKÖĞRETİM DERGİSİNİN TÜRK EĞİTİM HAYATINDAKİ YERİ VE ÖNEMİ (1939-1966)

Proje No: SBS 2013 4168

Proje Türü
Normal Araştırma

SONUÇ RAPORU

Proje Yürütücüsü:
Yrd. Doç. Dr. Mustafa GÜÇLÜ
Erciyes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü

12 2013
KAYSERİ

TEŞEKKÜR

SBA-2013-4168 kodlu "İlköğretim Dergisi'nin Türk Eğitim Hayatındaki Yeri ve Önemi" adlı proje Erciyes Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Birimi tarafından desteklenmiştir. Erciyes Üniversitesi BAP birimi ve yetkililerine sonsuz teşekkürlerimi bir borç bilirim.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No
TEŞEKKÜR SAYFASI	3
ÖZET	5
ABSTRACT	5
I. GİRİŞ	6
1.1. Problem Durumu	6
1.2. Araştırmanın Amacı	7
1.3. Araştırmanın Önemi	8
1.4. Sınırlılıklar	9
1.5. Tanımlar	9
2. **YÖNTEM**	10
2.1. Araştırmanın Modeli	10
2.2. Çalışma Evreni	10
2.3.Veri Toplama Aracı	10
2.4. Verilerin Analizi	10
3. BULGULAR	12
3.1. Öğretmenlik Mesleği İle İlgili Makale ve Yazılar	12
3.2. Eğitim Programları ve Öğretim İle İlgili Yayınlanan Makale ve Yazılar	22
3.3. Fen ve Matematik Öğretimi İle İlgili Makale ve Yazılar	29
4. SONUÇ	47
KAYNAKLAR	50

İLKÖĞRETİM DERGİSİ'NİN TÜRK EĞİTİM HAYATINDAKİ YERİ VE ÖNEMİ (1939-1966)

ÖZET

İlköğretim Dergisi'nin Türk eğitim hayatındaki yeri ve önemini belirlemeyi amaçlayan araştırmada dergilerin tamamı olan 540 sayı belge tarama yöntemi ile taranmış, amaca uygun bulunan makale ve yazılar içerik analizi yöntemi ile incelenmiştir. Araştırmada içerik analizi yönteminin kategorik tekniği kullanılmış, benzer özellikteki makaleler ortak başlıklar altında ele alınmıştır. Bu çerçevede dergide yer alan makale ve yazılar; eğitimde program geliştirme, öğretmen yetiştirme ve ilköğretimde fen ve matematik öğretimi başlıkları altında toplanmıştır. Araştırmada öğretmenlik mesleği ile ilgili olarak; öğretmen eğitimi ve öğretmenlik mesleğinin nitelik ve özellikleri yanında köy öğretmenleri ile ilgili çalışmalar da ele alınan başlıca konular olmuştur. Eğitimde program geliştirme ile ilgili olarak Türkiye'de uygulanmakta olan programların yapısı ve sorunları, programların içerik ve eğitim durumları öğeleri ile öğretimi planlanma konuları ele alınmıştır. Dergide yayımlanan makaleler fen ve matematik öğretimi açısından ele alındığında bu derslerin ilköğretimdeki yeri ve önemi, öğretim sorunları ve bu konuda getirilen çözüm önerileri, derslerin somutlaştırılmasına yönelik kullanılabilecek yöntem ve teknikler gibi konular üzerinde durulduğu görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: İlköğretim Dergisi, süreli yayın, cumhuriyet dönemi, eğitim-öğretim

THE PLACE AND IMPORTANCE OF ILKOĞRETİM JOURNAL IN THE TURKISH EDUCATIONAL LIFE (1939-1966)

ABSTRACT

In the research aimining to determine the place and the importance of İlköğretim Journal, 540 page of documents which compose whole of the journals are analysed with scanning method and the articles regarded suitable for the aim are analysed with content analysis method. In the method the categorical technique of the content method is used, articles having the similar features are grouped under the same tittles. In this circle the writings in the journal are categorized under the tittles of curriculum development in education, teacher training and mathmatics and science teaching in primary school . Besides teacher training, teaching profession and its traits, studies on village teachers are also one of the main topics mentioned in the research. The texture and the problems of the programs applied in Turkey in the aspect of curriculum development, the programs' elements of content and educational settings, and planning of the education topics are handled in the research. When the articles in the journal thought in the aspect of science and mathematics education, some topics like 'these lessons' place and importance in education, the difficulties in the teaching of these lessons and some solutions provided for the problems and some methods and techniques in order to teach the lessons in a more concrete way' are handled in the research.

Key words: İlköğretim Journal, Journals, Cumhuriyet Age, education- teaching

I. GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Günümüzde gelişmiş toplumlar arasında yer alabilmek, bilgi toplumunun niteliklerine sahip olabilmek için eğitime önemli görevler düşmektedir. Bu nedenle eğitim sistemimizin değişen ve gelişen koşullara cevap vermesi gerekmektedir. Fakat eğitim sistemimizin değişen ve gelişen şartlara cevap verebilmesi için geçmişimizin iyi bir şekilde analiz edilmesi ve bu analizlerden günümüz için dersler çıkarılması gerekmektedir. Çünkü gelecekle ilgili alınan kararların anlamlı olması, geçmiş dönemin en iyi şekilde analiz edilmesi ile yakından ilgilidir. Eğitim tarihinde deneyim ve düşünce birikiminin önemli bir yeri vardır. Fakat eğitim tarihi alanına ilişkin yapılan değerlendirmelerde bu zengin birikimden yeterince yararlanılmadığı görülmektedir. Oysa eğitim politikasının oluşturulmasında rol oynayanların, uygulama boyutunda önemli görevler üstlenen öğretmenlerin ve aydınların bu birikimlerden yararlanması, geleceğe ilişkin dersler çıkarması gerekmektedir. Akyüz (2007)'e göre eğitimimizin istenilen seviyeye gelmesi ve bilgi toplumuna uygun niteliklere sahip olunabilmesi için; eğitim tarihinin iyi bir şekilde değerlendirilmesi, geçmiş dönemden ders alınıp kararlılıkla uygulamaya sokulması gerekmektedir.

Eğitim tarihi ile ilgili yapılan araştırmalarda dönemlerin eğitim düşüncesi ve uygulamalarının tüm yönlerden aydınlatılabilmesi için bu dönemlerde eğitimle ilgili kaynaklara başvurulması gerekmektedir. Bu kaynaklar arasında süreli yayınlar önemli bir yer tutmaktadır. Süreli yayınlar, kronik olarak siyasal, sosyal ve ekonomik alandaki önemli gelişmeleri tespit eden tarihi belgelerdir. Yenilikçi fikir, görüş ve düşüncelerin açıklanmasında ve toplumun aydınlatılmasında önemli rolü olan süreli yayınlar aynı zamanda sosyal hayatın şekillenmesinde de önemli etki gücüne sahiptir (Şimşek, 2002).

Tarih araştırmalarında özgün arşiv belgeleri yanında dergiler de birincil kaynaklar arasında yer almaktadır. Dergilerin üç ayrı önemi; kendi döneminde en çok etki yaratmış siyasi ve toplumsal görüşleri kaydetmesi, olaylara ilişkin kayıtlar sağlaması ve habercilik dışı konulara ilişkin araştırma sonuçları sunmasıdır (Şimşek, 2002).

Süreli yayınlar tarih araştırmalarında olduğu kadar, eğitim tarihi araştırmalarında da önemli kaynaklardandır. Çünkü dergiler; faaliyette bulunduğu dönemi canlı olarak aktarmakta, günümüzün eğitim sorunlarına ışık tutabilmektedir. Cumhuriyet döneminde Yeni Adam, Eğitim Hareketleri, Eğitim Öğretim, Öğretmen gibi önemli eğitim dergileri yayınlanmıştır. Bu eğitim dergilerinden birisi de Maarif Vekâleti tarafından çıkarılmış olan

İlköğretim Dergisi'dir. Dergi, 1939 ve 1966 yılları arasında 27 yıl kesintisiz olarak yayınlanmış önemli dergilerimizdendir.

1939 ve 1966 yılları arası, Türkiye'de yoğun siyasi çalkantıların yaşandığı, toplumsal dönüşümlerin hızlı bir şekilde gerçekleştiği bir dönemdir. Çok partili sisteme geçişle başlayan bu süreçte ülkemiz; bir kez askerî müdahaleye maruz kalmış, 1961 Anayasası yürürlüğe girmiştir. Bu yıllar ayrıca planlı kalkınma dönemine girilmesi bakımından da ayrı bir önem taşımaktadır. Koalisyonların sık yaşandığı bu dönemde siyasi istikrarın yakalandığını söylemek zordur. Siyasi istikrarsızlık eğitime de yansımış ve eğitimi olumsuz etkilemiştir. Fakat bu dönemde eğitimsel açıdan önemli gelişmeler de yaşanmıştır. 222 Sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu, 625 sayılı Özel Eğitim Kanunu bu dönemde yürürlüğe girmiş ve eğitimimiz üzerinde önemli etkileri olmuştur.

Fakat eğitim alanında yapılan olumlu faaliyetler yanında olumsuz gelişmelerinde yaşandığı görülmektedir. Bu dönemde eğitim alanındaki önemli problemlerin başında iyi bir planlamanın yapılmaması gelmektedir. Bunun yanında millî eğitim alanında yapılan reformların yüzeysel kaldığı, yapılan reformların şartlarımıza uymadığı, kalıcı, verimli, başarıyı arttırıcı yenilikler olmadığı ortaya çıkmıştır. Bu konuda hükümet ve bakanların çok sık değişmesinin etkisi fazladır (Sakaoğlu, 2003).

Günümüzde görülen eğitim sorunlarının teşhis edilebilmesi, geleceğe ilişkin sağlıklı kararlar alınabilmesi için derginin yayınlandığı dönem olan 1939 ve 1966 yılları arası eğitim sorunlarımızın iyi bir şekilde analiz edilmesi ve günümüz için dersler çıkarılması gerekmektedir. Bu nedenle Cumhuriyet tarihimizde sosyal, siyasi ve ekonomik yönden önemli dönüşümlerin yaşandığı bir dönemde çıkarılmış olan İlköğretim Dergisi'nin Türk eğitim tarihindeki yeri ve öneminin araştırılmasına ihtiyaç duyulmuştur. Yapılan araştırmada İlköğretim Dergisi'nde ele alınan makaleler incelenmiş, Türk eğitim hayatına katkıları açısından değerlendirmeye alınmıştır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı, 1939-1966 yılları arasında yayın faaliyetini sürdüren İlköğretim Dergisi'nin Türk eğitim hayatındaki yeri ve önemini belirlemektir. Bu amaca ulaşmak için aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır:

1. Dergide ele alınan eğitimde program geliştirme ile ilgili konular nelerdir?

2. Dergide ele alınan öğretmenlik mesleği ile ilgili konular nelerdir?

3. Dergide ele alınan ilköğretimde fen ve matematik öğretimine ilişkin konular nelerdir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Milletlerin varlıklarını devam ettirebilmelerinde eğitim önemli bir araçtır. Eğitimin kendisinden beklenen bu fonksiyonu yerine getirebilmesi için günün koşullarına uygun olarak reforme edilmesi gerekmektedir. Bunun için günün ihtiyaçları ve eğitimin temel sorunlarının iyi bir şekilde belirlenmesi ve analiz edilmesi gerekmektedir.

Sorunların kalıcı olarak çözülebilmesi için, bu problemlerin tarihsel bir süreç içinde ele alınması gerekmektedir. Türk eğitim tarihinin amaçları incelendiğinde, amaçlardan birinin de bugünkü eğitim sorunlarımızı en iyi biçimde çözebilmek için geçmişten bir takım dersler çıkarıp çıkaramayacağımızın tartışılması olduğu görülmektedir (Akyüz, 2007). Buradan hareketle Türk eğitim sorunlarının iyi bir şekilde değerlendirilip analiz edilebilmesi ve çözüme kavuşturulabilmesi için geçmiş dönem önemlidir. Bu çerçevede 1955-1980 yılları arası günümüzü anlamak adına önem taşımaktadır. Çünkü bu dönem; gerek sosyal, siyasal ve ekonomik ve de gerekse eğitim reformları açısından önemli dönüşümlerin yaşandığı yıllardır. İki kez askeri müdahalenin gerçekleştiği bu dönemde Türkiye planlı kalkınma dönemine girmiştir. Eğitimsel açıdan da İlköğretim Kanunu, Özel Öğretim Kurumları Kanunu gibi önemli kanunlar da bu dönemde yürürlüğe girmiştir.

Tarihin ve toplumsal yapının üzerine bir takım incelemeler yapılacaksa, başvurulacak ilk kaynaklardan biri, dönemin atmosferini/tartışmalarını/sosyo-ekonomik ve sosyo-politik görünümünü verecek olan, en genel tanımıyla basın diyebileceğimiz kaynaklara yönelik genel bir bakışın gerekliliğidir (Fırat, 2005).

Yeni üretilen bilgilerin halka iletilmesinde önemli bir yere sahip olan dergiler, dönemi canlı bir şekilde karakterize etmektedir. İçinde bulunduğu döneme tanıklık eden dergilerin okul işlevi de görmektedir. Bilgilerin yenilenmesinde rol oynayan dergilerin dünya düşünce hayatında olduğu kadar Türk düşünce hayatında da önemli bir yere sahiptir (Doğan, 1997). Türk eğitim düşüncesine hizmet eden dergilerden biri de İlköğretim Dergisi'dir.

1939-1966 yılları arasında 27 yıl kesintisiz bir şekilde yayın hayatını sürdüren dergi, sadece Türkiye'de görülen eğitim faaliyet, fikir ve uygulamalarına değinmemiş aynı zamanda dünyada meydana gelen eğitim hareketlerine de yer vermiştir. Dergide makaleleri yayınlanan aydınların dönemin eğitim sorunlarına bakışı, günümüzü anlama bakımından ayrı bir öneme sahiptir. Yapılacak olan bu araştırma ile 1939-1966 yılları arasında Türkiye'de görülen eğitim sorunlarının İlköğretim Dergisi'nde yer alan makale ve yazılara yansıması değerlendirilecektir. Bu çerçevede dergide ele alınan eğitim sorunlarının günümüz eğitim sorunlarına ışık tutacak olması, araştırmanın önemini ortaya koymaktadır.

Ayrıca yapılan literatür taramasında, İlköğretim Dergisi'nin Türk eğitim hayatındaki yeri ve önemini ele alan çalışma bulunamamıştır. Yapılacak olan bu araştırmayla bu boşluğun doldurulması düşünülmektedir.

1.4. Sınırlılıklar

Bu araştırma, 1939-1966 yılları arasında toplam 540 sayı olarak yayınlanan İlköğretim Dergisi ile sınırlıdır.

1.5. Tanımlar

Dergi: Dergi, Türk Dil Kurumu tarafından yayınlanan Türkçe sözlükte (1998); siyaset, edebiyat, teknik, ekonomi gibi konuları inceleyen ve belirli aralıklarla çıkan süreli yayın, mecmua olarak tanımlanmıştır.

Süreli Yayın: Süreli yayın, Türk Dil Kurumu tarafından yayınlanan Türkçe sözlükte (1998); belirli aralıklarla çıkan, tamamlanma sorunu bulunmayan ve her sayısı birden çok yazarın yazılarından oluşan bir yayın türü olarak tanımlanmıştır.

2. YÖNTEM

Bu başlık altında araştırmanın modeli, evren, örneklem, veri toplama aracı ve veri analizi hakkında bilgiler verilecektir.

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, 1939-1966 yılları arasında yayımlanan İlköğretim Dergisi'nin Türkiye eğitim hayatındaki yeri ve önemini belirlemeye yöneliktir. Bu nedenle geçmişe yönelik olarak yapılacak olan bu araştırmanın verilerini toplamak için tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modelinin temel özelliği, geçmişte ya da halen var olan bir durumu, var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan bir araştırma yaklaşımı olmasıdır (Karasar, 1999).

2.2. Çalışma Evreni

Bu araştırmanın çalışma evrenini İlköğretim Dergisi oluşturmaktadır. 1939-1966 yılları arasında yayınlanan derginin tamamı 540 sayıdan oluşmaktadır. Dergilerin tamamına ulaşılmıştır.

2.3. Veri Toplama Aracı

Araştırmanın verileri belge tarama yoluyla toplanacaktır. Var olan kayıt ve belgeleri inceleyerek veri toplama anlamına gelen belge tarama; belli bir amaca dönük olarak kaynakları bulma, okuma, not alma ve değerlendirme işlemlerini kapsamaktadır (Karasar, 1999; Balcı, 2007). Bunun yanında dergide yer alan makalelerin incelenmesinde içerik analizi yönteminden de yararlanılacaktır. Bu çerçevede araştırmada, veri analizi yönteminin altı basamağı uygulanacaktır. Bu basamaklar şunlardır:

- Problemin belirlenmesi,
- Evren ve örneklemin belirlenmesi,
- Araştırma kategorilerinin belirlenmesi,
- Kodlama cetvelini oluşturma,
- Kodlama cetvelini sınama ve güvenirliğini ölçme,
- Verilerin analizi ve yorumlama.

2.4. Verilerin Analizi

Dergide yer alan makaleler araştırmanın amacına uygun olarak tarandıktan sonra eğitim sorunlarının işlendiği makaleler belirlenecektir. Belirlenen bu makalelerin analizinde içerik analizi yöntemi kullanılacaktır. İçerik analizinde incelenen konuya bağlı olarak farklı teknikler kullanılabilmektedir. Bilgin (2000)'e göre bu teknikler dörde ayrılmaktadır. Bunlar;

1. Frekans analizi,
2. Kategorik analiz,
3. Değerlendirici analiz ve

4. Olumsallık ya da ilişkisel analizdir.

Bu araştırmada araştırmanın özelliği gereği kategorik teknik tercih edilmiştir. Kategorik teknik, belirli bir mesajın önce birimlere bölünmesini ve ardından bu birimlerin belirli kriterlere göre kategoriler halinde gruplandırılmasını ifade eder (Bilgin, 2000).

3. BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde dergide yayımlanan makale ve yazıların Türk eğitim hayatına olan katkıları ele alınmıştır. Araştırmanın alt problemlerine yönelik olarak bu bölüm üç başlık altında ele alınmıştır.

3.1. Öğretmenlik Mesleği İle İlgili Yayımlanan Yazı ve Makaleler

Dergide hizmet öncesi ve hizmet içi öğretmen yetiştirilmesi ile ilgili yer verilen makalelerde genel olarak Türk öğretmen yetiştirme tarihinde önemli yerleri olan eğitim enstitüleri, köy enstitüleri ve öğretmen okullarının tarihsel gelişimleri yanında oynadıkları roller hakkında da bilgiler verilmiştir. Bunun yanında dergide öğretmenin iş başında yetiştirilmesi ile ilgili konulara yer verildiği görülmektedir.

Cumhuriyet döneminde ilköğretim alanında yaşanan problemlerin en önemlilerinden birisi de yeterli sayıda öğretmenin bulunmamasıdır. 1964 yılında dergide yer alan bir yazıda ilkokullarda görev yapan öğretmenlerin 3391'inin vekil, 2605'inin eğitmen, 8810'unun eğitmen ve 62.083'ünün asil öğretmen olarak çalıştıkları ifade edilmektedir. Öğretmenlerin %1'inin türlü sebeplerle hizmetten ayrılacağı ve her yıl yeni okul yapılacak olmasından dolayı Öğretmen Okulları Genel Müdürlüğü planlarına göre 1972 yılına kadar 50.000 öğretmen yetiştirilmiş olmalıdır (İlköğretim Dergisi, 1964).

1957-1958 eğitim-öğretim yılının başlaması münasebetiyle Maarif Vekili Tevfik İleri'nin radyoda yapmış olduğu konuşmalar dergide de yayımlanmıştır. Bakan konuşmasının bir bölümünü öğretmenlere ayırmıştır. Öğretmenlik mesleği ile ilgili alınacak en önemli tedbirin iyi öğretmen yetiştirme olduğunu ifade eden Tevfik İleri, bir yandan ilkokullara öğretmen yetiştirmek için farklı illerde yeni öğretmen okulları açarken bir yandan da artan ortaokul ve lise öğretmeni yetiştirmek için yeni arayışlar içinde olduklarını ifade etmiştir. Ortaokul öğretmeni yetiştirmek için eğitim enstitülerinin sayılarını arttırarak artan ortaokul öğretmeni ihtiyacını karşılama, lise öğretmeni ihtiyacını karşılamak için de Ankara ve İstanbul'da üniversite dışında, üniversitede görev yapan öğretim üyelerinden de yararlanarak Yüksek Öğretmen Okullarının açılması bu arayışlar içinde düşünülmüştür. Bakan Tevfik İleri, bu konuşmasında Yüksek Öğretmen Okullarına öğretmenlik mesleğini seçmiş lise mezunları ile geniş ölçüde yapılacak bir seçme sınavı ile İlköğretmen Okulları mezunların da bu alınacağını belirtmiştir. Yine farklı genel müdürlüklere bağlı olarak öğretmen yetiştirme yerine öğretmen yetiştirme işinin tek bir genel müdürlüğüne bağlanılması ve böylece öğretmenlerin derecelerine göre aynı meslek esaslarına göre yetiştirilmeleri meselesi bu konuşmada ele alınan konulardan birisi olmuştur (İlköğretim Dergisi, 1957).

Yeterli sayıda öğretmen yetiştirememe sorunu yanında öğretmenlerin hangi kaynaktan yetiştirileceği yönünde de sorunlar bulunmaktadır. Güzdüzalp (1952c), günümüzde de çok fazla tartışılan, fen-edebiyat fakültesi mezunlarının öğretmen olma durumlarını tartışmaktadır. Ona göre fen-edebiyat mezunlarının eğitim enstitülerindeki fen, edebiyat ve yabancı diller bölümlerinin lağvedilerek ortaokul öğretmenliğinin kendilerine verilmelerini istemeleri haksız bir istektir. Çünkü Gündüzalp, fen –edebiyat fakültelerinin kuruluş amaçlarının öğretmen yetiştirmekten ziyade herhangi bir bilim alanında derinlemesine araştırma yapacak elemanlar yetiştirmek olması, ortaokullarda öğretmenlerin "Türkçe, tarih, coğrafya ve yurttaşlık bilgisi" yahut "matematik, fizik, kimya, tabiat bilgisi hatta ilave olarak tarım ve ticaret derslerinin" tamamını yüklenebilmelerine rağmen fen-edebiyat mezunlarının bu branş derslerinin tamamını okutmada yetersiz kalmaları, öğretmenliğin kendine özgü bazı özellikleri olan bir meslek olması ve eğitim enstitüsü mezunlarının ülkenin en ücra yerlerinde çalışmaya razı olurken fen-edebiyat mezunlarının çoğunluğunun buna razı olmayacağı gibi nedenlerle bu isteklerine karşı çıkmaktadır.

Dergide Türkiye'de öğretmen okullarının gelişimini Tanzimattan itibaren inceleyen araştırmalar bulunmaktadır (Ayas, 1951; Doran, 1960; Güvenç, 1958; İnan, 1948; İnan, 1948; Kazmaz, 1958; Koryak, 1948; Köroğlu, 1946; Okuturlar, 1958; Öymen, 1948; Tuncor, 1958; Ülkümen, 1948; Üsterci, 1956). Bu okulların gelişimini tarihsel olarak anlatan makalelerde ayrıca 1946'dan sonra demokratik gelişmelerin ilköğretim hayatında da önemli etkiler yarattığı, daha önce köylüler tarafından yapılan okulların yapımının vilayet ve devlet bütçesine alındığı, öğretmen yetiştiren kurumlar arasında da birlik sağlandığı ve ilkokul öğretmenleri için intibak kanununun çıkarıldığı, Cumhuriyetle beraber öğretmen olmak isteyen kızların sayılarında önemli artışlar yaşandığı gibi bilgilere de yer verilmiştir.

Öğretmen okullarının programları günün ihtiyaçlarına göre zaman zaman değişikliğe uğramıştır. Alpan (1952), öğretmen okullarının 1952-1953 eğitim öğretim yılı başında yenilenen taslak programını değerlendirmiştir. Taslak programın eğitim-öğretim faaliyetlerinin aktif bir metotla işlenmesi, işin bir amaç değil araç olarak görülmesi, bütün faaliyetlerde öğrenci ilgi, ihtiyaç ve kabiliyetlerinin dikkate alınması, son sınıflara uygulama derslerinin konulması ve bu amaca ulaşabilmek için uygulama ilkokulunun bu kuruma bağlanması gibi yenilikler getirdiğini ifade eden Alpan, derslerle ve özellikle programa yeni giren derslerle ilgili ders ve yardımcı ders kitaplarının yazılması, psikolojik teknik araçlarının bulundurulması, öğretmenlerin yeni programlara göre yetiştirilmeleri gibi eksikliklere de değinmiştir.

Ayesbeyoğlu (1956), öğretmenliği meslek haline getiren asıl nedenin "metot" olduğunu anlattığı makalesinde yeni nesillere verilecek eğitimin temellerinin ilkokul öğretmenleri tarafından atıldığını vurgulamaktadır. Ona göre bu öğretmenlere yetiştirilmeleri sürecinde geniş bir felsefi kültür verilirse eğitim öğretim metotlarında daha başarılı olacaklarını ifade etmektedir. Bu nedenle ilköğretmen okullarının programlarında felsefeye özel bir önem verilmelidir.

Tonguç (1948), öğretmen okullarının toplum içinde önemli görevler yüklendiğini ifade etmektedir. Ona göre iş eğitiminin gelişmesine çok yardımı dokunan kurumlar arasında öğretmen okullarının ayrı bir yeri vardır. Modern anlamda iş eğitiminin gelişmesi, halk arasında yayılması her şeyden önce ilkokul öğretmenlerinin iş ilkesine dayalı eğitim ve öğretim metotlarını benimsemelerine bağlıdır. Ona göre öğretmen okulları bu fikre kaynaklık yapmıştır. İş eğitimi fikri burada beslenmiş ve buradan etrafa dağılmıştır. Avrupa ve Türkiye'de bulunan öğretmen okullarında iş eğitimi çalışmalarını değerlendiren Tonguç, öğretmen okullarını batı kültürünün yarattığı bilimsel esaslara dayanarak işletme meselesinde geç kalkınmamış olsaydı Türkiye'de mecburi eğitim davası (7-16 yaş) kökten halledilmiş, modern pedagojinin ilkelerinin ilk ve orta dereceli okulların tamamını sarmış olacaktı.

Türkiye'de öğretmen yetiştirme tarihinde eğitim enstitülerinin ayrı bir yer vardır. İlk kez 1946 yılında artan öğretmen ihtiyacını karşılamak amacıyla kurulan eğitim enstitülerinin sayısı ilerleyen dönemde 17'ye kadar ulaşmış ve ülkenin ortaokul öğretmen ihtiyacını karşılamıştır. Dergide eğitim enstitülerinin kurulmasının sadece ortaöğretim kademesinde değil ayı zamanda ilkokul öğretmenleri üzerinde de önemli yararlar sağlayacağı vurgulanmıştır. Eğitim enstitülerinin ilkokul öğretmenlerine sağlanacak yararlar şöyle ifade edilmiştir (Kurtça, 1947):

- İlkokul ve ortaokul öğretmenleri birbirlerini zayıf öğrenciler nedeniyle birbirlerini suçlamak yerine iyi ilişkiler geliştireceklerdir.
- Eğitim enstitüsünden yeni mezun olmuş birisi ilkokul ve ortaokul öğretmeni olabildiği gibi başarılı ilkokul öğretmenlerinin de ortaokul öğretmeni olabilmelerinin yolu açılmıştır.
- İlkokul öğretmenlerine ortaokul öğretmeni olabilme şansının verilmesi çevrede ilkokul öğretmenlerini küçümsemek gibi bir durumu ortadan kaldıracaktır.
- Eğitim enstitüleri özel yetenek gerektiren; müzik, resim, beden eğitimi yabancı dil gibi branşlara da öğretmen yetiştirmektedir. Bu öğretmenler ilkokul ve ortaokulun birleştiği yerlerde sınıf öğretmenlerinin girmekte zorlandığı bu derslerde görev alacaklardır.

Böylelikle ilkokul öğretmenleri, vermekte zorlandıkları bu ders yüklerinden kurtulacaklardır.

- Eğitim enstitüsünden yeni mezun olan öğretmenler ile ortaokul öğretmenliği yapmaya hak kazanan ilkokul öğretmenleri, birinci sınıftan son sınıf olan 8. sınıfa kadar öğrencilerini daha iyi tanıma imkânına sahip olacaklardır. Böylelikle öğretmen e öğrencilerinin ilgi ve yeteneklerini daha yakından tanıma şansı bulacaktır.

Öğretmenlerin yüksek tahsil yapabilme imkânlarından yoksun olduğu ifade edilen dergide bu konuda tek açık kapının Eğitim Enstitüleri olduğu belirtilmektedir. Eğitim Enstitülerinin her yıl ortalama 350-370 öğrenci aldığı ve bunlarından dörtte birinin lise mezunu olduğu ifade edilen dergide bunun da ancak 33 bin ilkokul öğretmeninin binde 8'inin yükseköğrenim görebilme şansı yakaladığı anlamına geldiği ifade edilmektedir. Dergiye göre ilkokul öğretmenlerinin yükseköğrenim görmeleri sağlansa bile mali, ailevi, yaşlılık ve bekâr olup olmama gibi nedenlerle öğrenime devam edememe gibi sorunlar da bulunmaktadır. Bu nedenle öğretmenlerin iş başında bu eğitimleri almaları sağlanmalıdır (Gündüzalp, 1952b; Türkyılmaz, 1955; Yıldırım, 1952). Dergide öğretmenlerin tıpkı doktor, avukat ve mimarlar gibi sürekli okumak, mesleklerindeki gelişmeleri takip etmek ve yeni kurslara katılmaları gerektiği belirtilmektedir. Öğretmenlerin mesleğe girdikten sonra yeni şart ve durumlara kendilerini uydurabilmeleri, bilgilerini arttırmaları ve öğretme becerilerini geliştirebilmeleri amacıyla düzenlenen faaliyetlere iş başında yetiştirme denilmektedir (Anderson, 1963; Arifoğlu, 1963; Aygün, 1964).

Dergide öğretmeni işbaşında yetiştirme yöntemleri ve programları hakkında bilgilere de yer verilmiştir. Karagöz (1955), Amerika'da öğretmen eğitiminin hizmet öncesi ve hizmet içi olmak üzere iki şekilde gerçekleştirildiğini, bu iki eğitim işinin de üniversitelere bağlı kolejler tarafından gerçekleştirildiğini belirtmektedir. Songür (1957) ise Türkiye'de iş başında eğitimin farklı araçları olduğunu, bunların en önemlilerinden birisinin de öğretmenlerin meslek toplantıları olduğunu ifade etmektedir. Holmund (1963) dergide, Türkiye'de öğretmeni iş balında yetiştirme programlarının nasıl geliştirilebileceği ile bazı önerilere yer vermiştir. Bakanlık tarafından düzenlenecek olan kurs ve yaz etkinliklerine katılanlara kredi ya da akademik bir derece verme, kursları başarılı bir şekilde tamamlayan öğretmenlerin maaşlarında iyileştirmeler yapma, sadece yazın değil aynı zamanda akşamları da kurlar düzenleme, mahalli seviyede çok sayıda faaliyete girişme, mahalli okul idarecilerinin eğitim programlarının oluşturulma sürecine dâhil edilmesi, öğretmenin ders programlarında bu kurslar için boş zamanlar bırakmak, büyükşehirlerdeki üniversite ve bazı enstitü

uzmanlarından bu kurlarda yararlanmak bu kurumun başarılı olması ve geliştirilmesi için getirilen önerilerdendir.

Türkiye'de öğretmen yetiştirme tarihi içinde önemli kurumlardan biri tanesi de köy enstitüleridir. Köy enstitülerinin öğretmen yetiştirme tarihimizde önemli görevler yerine getirdiğine dair dergide çok sayıda makale bulunmaktadır (Aydın, 1939; Gündüzalp, 1949; Koca, 1949; Öymen, 1940a; Öymen, 1942; Öztürk, 1949; Tonguç, 1942; Uyanık, 1942). Karagöz (1950), köy enstitülerinin 10 yıl gibi kısa bir zaman içinde önemli hizmetler verdiğini dile getirmektedir. 10 yıl içinde köy enstitülerinden 15 bine yakın öğretmen ve sağlıkçı yetiştirilmiştir. Ona göre köy enstitülerinin kısa zamanda bu kadar ürün vermesinin nedenini tarihimizde aramak gerekmektedir. Cumhuriyetin kuruluşu ile beraber nüfusun büyük kısmının köylerde yaşaması ve halkın ancak %10'unun okuma-yazma bilmesi köy enstitülerini kısa zamanda daha fazla enerji harcayarak ürün vermeye zorlamıştır.

Koç (1961), iktidarların değişmesiyle etkilenmeyecek bir eğitim sistemi için 200 dolayında eğitimcinin eğitimin farklı dallarında neler yapılması gerektiği konusunda ilkeler geliştirdiğini belirtmektedir. Kendisinin de katılmış olduğu "Öğretmen Yetiştirme" komitesinde de bazı ilkeler geliştirildiğini ifade etmektedir. Bu ilkeler şunlardır:

- Hangi alan ve hangi seviyede olursa olsun öğretmenlik görevini yapacak kişilerin mutlaka öncelikle genel bir eğitimden, temel kültür ve bilgi veren lise seviyesinde bir eğitimden geçmesi gerekir.
- Genel kültürden sonra adaylara çalışacakları okulların yapısına uygun bir branş kültürü verilmelidir. Branş kültürü; ilkokul öğretmenleri için ilkokul dersleri ile birlikte ekonomik ve sosyal hayatımızda gerekli değişmeyi yapmaya yarayan tarım, sanat, sağlık gibi yardımcı branşlardır. Ortaokul öğretmenleri biraz daha derinlemesine bilgiye ihtiyaç duydukları için üniversiter bilgilerin köklerini alarak yetiştirilmelidir. Branş bilgisinden sonra, bütün öğretmen adaylarına öğretmenlik bilgisi ile ilgili teorik bilgiler ve uygulamalar yaptırılmalıdır.

Dergide öğretmenlik mesleğinin kendine özgü bazı nitelikleri olduğundan söz edilmektedir. Zor bir meslek olmasına rağmen manevi açıdan öğretmenleri diri tutması, her gün yeni bilgi ve görgü öğrenmeyi gerektirmesi, çevreye karşı iyi bir örnek olmanın gerekliliği bu özelliklerden bazılardır. Bunun yanında dergiye göre öğretmek demek, öğretilen üzerinde kontrol ve otorite sahibi olmak demektir. Fakat gerçek bir öğretmenin öğrencileri üzerindeki otoritesi sert ve kaba bir otorite olmaktan ziyade tatlı ve manevi bir tesir alma biçimindedir.

Dergide öğretmenin bu tesir ve nüfuzunu iki biçimde kullandığını belirtmektedir. Bunlardan birincisi; eşya ve olayları ve onlara ait bilgileri mükemmel bir şekilde tanımak, diğeri bu eşya ve olayları ve onlarla ilgili bilgileri öğrencilere tam, kolay, çabuk ve istekle benimsetmek konusunda gösterilen istidat ve kabiliyettir (Aytuna, 1949c; Baymur, 1942).

Öğretmenlik mesleğinin diğer mesleklere göre sağladığı bazı yararlara da yer verilmektedir. Öğretmenlerin; toplum içinde saygı görmesi, çocuklar için sadece öğretmen değil anne, baba kısacası her şey olmaları, yetiştirdikleri öğrencilerin gelecekte önemli toplumsal görevlere gelmesi, toplumsal birçok sorunun çözümünde önemli anahtar rol durumunda olması, öğrencilerin gelişimlerini yakından görmesi, ders verirken izlenecek metot bakımından özgür olması, derse hazırlanırken ve ders verirken aynı zamanda kendisinin de gelişmesi, oldukça uzun bir tatili olduğu için istediği birçok işi yapabilmesi bu avantajlardan bazılarıdır (Dinçer, 1947). .

Dergide özel yetenek gerektiren derslerin ilkokul öğretmenlerince uygulanması önemli problemlerden birisi olarak görülmüştür. Bu derslerden birisi de müzik dersidir. Müzik derslerinin diğer derslerden daha zayıf yürümesinin özellikle iki nedeni üzerinde durulmuştur. Bunlardan birincisi öğretmenlerin müzik bakımından yetersizliği, ikincisi ise okullarda çocuklara yönelik eser azlığıdır Koray, 1947). Bu nedenle müzik öğretmeni yetiştirme meselesi Cumhuriyetin kuruluşundan itibaren ele alınan konulardan birisi olmuştur. Cumhuriyet dönemi müzik öğretmeni yetiştirme sürecinin Cebeci'de 1 Kasım 1924 yılında açılan Musiki Muallim Mektebi ile başladığı ifade edilen dergide bu okulun 15 yıl faaliyette kaldığı, belirtilmekte, 1 Eylül 1939 tarihinden sonra okulun sadece bir müzik bölümü olarak Gazi eğitim enstitüsü bünyesinde görevine devam ettiği ifade edilmektedir. Bunun yanında nitelikli müzik öğretmeni yetiştirmek için önerilere de yer verilmiştir. Okulu 6 yıllık bir okul haline getirerek öğrencilerini ortaokuldan alınması ve Devlet Konservatuarına birer pedagoji bölümü ekleyerek buralardan öğretmen yetiştirmek bu öneriler arasında yer almıştır (Tangör, 1962).

Okul-aile birliklerinin kurulması ilk kez 1947 yılında 415 sayılı Tebliğler Dergisi'nde yer almış ve bu kurumların bir an önce kurulması istenmiştir. Fakat Vural (1947), okul-aile birliklerinin sadece bir birlik olarak oluşturulmasının bir anlam taşımayacağını, bu kuruluşun başarılı olması, kendisinden beklenen katkıyı yapabilmesi için öğretmenlerin sorumluluk alması gerektiğini belirtmektedir. Fakat Göker (1962) okul-aile birliklerinin kuruluş amacından uzaklaştığını, okul müdürlerinin bu kurumu parama toplama amacıyla kullanmaya başladığını ifade etmektedir. Fakat Ayas (1950) her şeye rağmen öğretmen ve öğrenci

velisinin çocukların istenmeyen davranışlarıyla ilgili ortak hareket etmelerinin gerekliliğine vurgu yapmaktadır.

Dergide kalabalık sınıfların dezavantajları yanında önemli yararlar sağladıkları belirtilmektedir. Çünkü sınıfın kalabalık olmasının olumlu sonuçlar verdiğini iddia eden araştırmacılar da bulunmaktadır. Bunlara göre sınıfın kalabalık olması sınıf ruhunun yapıcı ve düzenleyici havasını oluşturmada önemli etki yapmaktadır. Dergide, 50-60 kişilik sınıflarda görev yapan öğretmenlerin yakınmak yerine kalabalık psikolojisinin yapıcı, yaratıcı ve dayanışmacı atmosferinden faydalanmaları gerektiği belirtilmektedir (Güneşlioğlu, 1962).

Makalelerde tartışılan konulardan birisi de başöğretmenlik konusudur. Mickelson'un "Modern İlkokulda Başöğretmen" adlı eserinde başöğretmenliğin tekamül safhasını; öğretici, katip, idareci ve rehber biçiminde sıraladığını ifade eden Er (1950), iyi bir başöğretmenin bu dört fonksiyonu üzerine alması gerektiğini belirtmektedir. Diğer bir ifadeyle iyi bir başöğretmen hem öğretici, hem katip, hem idareci hem de iyi bir rehber olmalıdır. Salmagil (1941) ise başöğretmen olarak görevlendirilen kişilerin idari işler, eğitmenlerle münasebetleri ve eğitim-öğretim işleri bakımından önemli görevler üstlendiklerini belirtmektedir. Öymen (1940b) ise gezici başöğretmenlerin eğitim sorunlarını yerlerinde görmeleri nedeniyle önemli görevler üstlendiğini ifade etmektedir.

Özgür (1948), Türkiye'deki gezici başöğretmen kurumuna karşılık Amerika'da gezici öğretmenlik kurumunun bulunduğunu, bunların görevlerinin ise ülkemizdeki başöğretmenlik kurumundan farklı olduğunu söylemektedir. Buna göre Amerika'da gezici öğretmenler, öğretmenler arasından seçiliyor ve bu seçimin ardından üniversitelerden psikoloji, sosyoloji, ruh bilimi gibi derler alınıyor ve daha sonra da psikoloji kliniklerinde staj yapılmaktadır. Gezici öğretmenler okullarda ders okutmamaktadırlar. Sadece okul, aile ve toplumsal çevreye uyum sağlamada problem yaşayan öğrencilere yardım etmektedirler.

Dergide en fazla yer verilen alanlardan birisi de köy eğitimidir. Köy eğitimi ile ilgili ele alınan konulardan birisi de öğretmenlerdir. Bu makalelerde köyde görev yapan öğretmenlerin toplum kalkınmasında önemli görevler üstlenebilmesi için bazı önerilere yer verilmiştir. Köy öğretmeninin köy kalkınmasında görev alabilmesi için öncelikle kendini köylüye sevdirmesi gerektiği ifade edilen dergide öğretmenlerin nazari bilgiler yanında köyü ilgilendiren pratik konularda da bilgi sahibi olması, toprağın nasıl daha iyi işletileceğini bilmesi, hayvan ve hayvan hastalıkları konusunda bilgili olması gerektiği belirtilmektedir (Kızıloğlu, 1940; Yarat, 1952). Dergide köyde görev yapan öğretmenlerin bazı sorunlarına da değinilmiştir. Köylerde görev yapan öğretmenlerin şehirde görev yapan öğretmenlere göre şartlarının daha ağır olduğu

ifade edilen dergide köy öğretmeninin sadece okuldaki eğitim-öğretim ile değil aynı zamanda köylün eğitimi ve mesleki işleriyle de ilgilenmek zorunda kaldığı söylenmektedir. Bunun yanında köy öğretmeni öğrencilerin eğitim-öğretimiyle ilgili yayınları da takip edememekte, dolayısı ile kendilerini geliştirememektedirler (Ağırnaslı, 1942; Tuğral, 1957; Yücel, 1949; Zeyrek, 1949).

Dergide tüm zorluklara rağmen öğretmenlerde meslek heyecanının diri tutulmasının önemine vurgu yapılmaktadır. Öğretmenlerin mesleklerinde diri, heyecanlı tutulmasının onları mesleki bilgilerle teçhiz etmekten daha önemli olduğu ifade edilen dergide bunun nedeni olarak da bilginin tek başına insanı harekete geçirmede yeterli olmaması, bilginin duygularla ve heyecanlarla beslendiğinde anlam ifade etmesi gösterilmiştir. Öğretmenlere bu meslek heyecanının kazandırılması için toplumun bazı sorumlulukları bulunmaktadır (Gündüzalp, 1952a).

Sungu (1942) ise öğretmenlerin vazifelerini anlattığı yazısında öğretmenlerin öğrencileri sadece derste değil ders dışında da çalıştırmaları gerektiğini belirtmekte, ders dışı çalışmalarının çocukların hayatlarına katkı sağlayan çalışmalar olmasını vurgulamaktadır. Bunun yanında öğretmen öğrencilerine ceza olarak ödev vermemeli, çocukların nasıl ders çalışmaları gerektiği konusunda aydınlatıcı olmalı, derste çevreden yararlanabilmeli ve öğrencileri derslerde aktif tutmalıdır.

Binbaşıoğlu (1957), eğitim kavramının değişime uğraması ile öğretmenin görevinin de değiştiğini belirtmektedir. Daha önce sadece öğretmenin bilgi aktarması eğitim olarak anılırken artık bireyin değişen hayata uyum sağlaması eğitim olarak tanımlanmaktadır. O, öğretmenin iyi bir öğretim için çocuğu tanımasının yanında çevrenin de tanınmasının önemi vurgulamaktadır.

Dergide öğretmenler için kurulan bazı örgütler hakkında da bilgiler verilmektedir. Tonguç (1944) köylerin şehirlere göre hastalığa yakalanma riskinin fazla olduğunu ifade etmektedir. Fakat buna karşı köy öğretmeninin çaresiz kaldığını ifade eden Tonguç, 1943 yılında köy öğretmenleri sağlık ve içtimai yardım sandığı kurulduğunu ve bu kurumun önemli görevler üstlendiğini belirtmektedir. Sandık, kurulduğu andan itibaren köy öğretmenlerden 244 kişiye doğum, 29 kişiye evlenme, 2 kişiye kaza ve 9 kişiye ölüm yardımı olmak üzere 284 kişiye yardım etmiştir. Arman (1944) ise öğretmenlerin tek başlarına yeterli derecede para biriktirememeleri ve bu nedenle de ev sahibi olmamaları nedeniyle 1943 yılında 4357 Sayılı Kanun ile "Yapı Sandıkları"nın kurulmaya başlandığını ifade etmektedir.

Makalelerde öğretmenlik mesleği ile ilgili ele alınan konulardan birisi de nitelikli öğretmenlerin özellikleridir. Buna göre nitelikli öğretmen; bilmek, öğretmesini sevmek ve öğretmekten haz almak özelliklerine sahip olmalıdır. Başarısızlık öğrencilerin istidatsızlığından değil, öğretmenlerin bu istidasızlıklarını bulup tanıyamamasından ileri gelmektedir. Bunun yanında nitelikli öğretmenin zaman zaman kendisini hesaba çekmesidir (Arıkan, 1957; Fenner, 1958).

Berktin (1962a), öğretmenlik mesleğinin özellikleri ve öğretmenlerden beklentilerini kaleme aldığı makalesinde Atatürk ve yabancı bilim adamlarının öğretmenlik mesleği ile ilgili düşüncelerine yer vermiştir. Bu düşüncelerde genellikle öğretmenlik mesleğinin faziletlerine yer verilmiştir. Aytuna (1950), ise zamanın en yeni pedagojik görüşlerin öğretmenin şahsiyetini eğitim-öğretim sorunlarının en başına koyduklarını ifade etmektedir. Pedagoji ile ilgili yapılan bu araştırmalarda başlıca şu sorulara cevap aranmıştır: Öğretmen nasıl bir şahsiyettir? Öğretmenlik mesleği için en gerekli olan nitelikler nelerdir? Öğretmenin nasıl bir mesleki değeri olmalıdır? Öğretmenin kültürü, nicelik ve nitelik olarak nasıl olmalıdır? Öğretmene nasıl bir pedagojik ve didaktik hazırlık verilmelidir?

Berktin (1962b), F. H. Wart'ın lise öğrencileri üzerinde yapmış olduğu en iyi ve en kötü öğretmen özellikleri ile ilgili araştırmanın sonuçları hakkında da bilgiler vermektedir. Berktin bu konuda en iyi müfettişin öğrenciler olduğunu ifade etmektedir. Araştırma sonucuna göre en sevilen öğretmenler; okul görevlerine yardım eden, dersini iyi anlatan, şakacı ve neşeli olan öğretmenlerdir. En az sevilen öğretmen özellikleri ise; aksi ve huysuz olması, öğrencilerine yardım etmemesi, derslerini plansız olarak işlemesidir. Er (1950) ise makalesinde iyi bir öğretmenin mutlaka çocuğu iyi tanıması gerektiğini belirmektedir. Öğretmenin rehberliği ancak onun psikolojisini, büyüme ve gelişim safhalarını bilmesi ile mümkündür. Bilsel'e (1939) göre iyi bir öğretmen samimiyet, nezaket, neşe, sabır, kıyafet, intibak ve organize etmek kabiliyeti gibi özelliklere sahip olmalıdır.

Dergide iyi öğretmen niteliklerine ilişkin yurt dışı değerlendirmelere de yer verilmiştir. Bunlardan Amerika'da öğretmen yetiştirme problemini inceleyen Aslan (1953), Amerika'da sağlam bir genel ve mesleki eğitimi olan, insanlarla iyi iletişim kuran, beden ve zihni yönden sağlıklı durumda bulunan, eleştirel düşünen, insanlığın menfaatleri için mücadele eden ve demokratik hayatın gereklerine sahip öğretmenlerin iyi öğretmen olarak görüldüğünü ifade etmektedir.

Dergide öğretmenlerin güzel sanatlar alanında kendilerini yetiştirmelerinin yeri ve önemi hakkında bilgilere de yer verilmiştir. Dergiye göre her öğretmen gerçek bir sanatkâr

olmayabilir. Fakat ilgi duyduğu sanat dallarından birisinde kendini geliştirmeye çalışmalıdır. Çünkü öğretmenlerin öğrencilere yaptırdıkları bir resmi, bir yazılı ders ödevini gereğini gibi değerlendirebilmesi, onlara uygun fırsatlarda sanat zevk ve anlayışını kazandırarak yetenekli öğrencileri geliştirip önlerini açabilmeleri için sanat dallarından en az birisi üzerinde kendisini yetiştirmesi gerekmektedir (İlköğretim Dergisi, 1961).

Öğretmenlerin rehberlik faaliyetlerindeki yeri ve önemi ele alınan konulardan birisidir. Öğrencilere iyi bir çevre yaratma, onların bedensel, zihinsel, duygusal gelişimlerini engelleyen nedenleri bulma ve bunları ortadan kaldırma konusunda onlarla en yakın temasın öğretmenden geldiği belirtilen dergide bu nedenle iyi bir öğretmenin aynı zamanda başarılı bir rehber olduğu ifade edilmektedir. Bu konuda bir öğrencinin duygusal ve fiziksel dünyası emniyette değilse öğrenmeye ve öğrendiklerini hazmetmeye hazır olmadığı vurgulanmakta, bu konuda öğretmenin çocuk psikolojisini ve ruh sağlığı alanında iyi yetişmiş olması gerektiği belirtilmektedir (Berktin, 1962c).

Öğretmen kişiliğinin öğrenci davranışları üzerindeki etkilerini konu alan makalede çocukların kişiliğinin oluşmasında aileden sonra en önemli etkinin öğretmenden geldiği belirtilmektedir. Öğretmenin bu etkisinin iki açıdan ele alındığı belirtilen makalede bunlardan birincisinin öğretmenin inandığı metot ve araçlarla sistemli bir şekilde yaptığı çabalar ve ikincisi ise öğrencinin davranış örneği olarak öğretmenini alması olduğu ifade edilmektedir. Dergiye göre öğretmenlerde görülen kişilik bozukluklarının öğrenci davranışlarına olumsuz yansımaktadır. Öğretmenlerin kişiliklerinde ortaya çıkabilen bu aksaklıklar; aşağılık duygusu ve sinirlilik gibi ortaya çıkan duygusal istikrarsızlıklardır. Değişik mesleklerde de buna benzer kişilikte insanlar bulunsa da bunların etkileri öğretmenler kadar etkili olmamaktadır. Dergide bu tarz kişilik bozukluklarına karşı alınacak önlemler konusunda da önerilere de yer verilmiştir. Bu konuda ilk alınacak önlem öğretmen okullarına bu kişilik tiplerine sahip adayların alınamaması için iyi bir seçme işlemi yapılmalıdır (Enç, 1949).

Öğretmenin cemiyet içinde oynadığı role dikkat çeken Irmak (1949), onun cemiyeti bir hamur gibi yoğuran ve ona dilediği şekli verebilecek tek kuvvet olduğunu vurgulamaktadır. Ona göre bir millet için büyük hamle ve inkılaplara girişildiği bir dönemde aynı dünya görüşüne bütün kalbiyle bağlı ve fedakâr bir öğretmen kitlesine sahip olmak büyük bir mutluluk kaynağı olduğu kadar ideale yaklaşmanın tek çaresidir. Bu, öğretmenin görev ve sorumluluğunun diğer mesleklerden daha önemli olduğunu ortaya koymaktadır.

Dergide ele alınan konulardan birisi de yedek subay adayı öğretmenler konusudur. İlk olarak 1960-1961 eğitim öğretim yılında başlayan yedek subay adayı öğretmen uygulamasının

intibak sorunu aşıldıktan sonra önemli sonuçlar verdiği belirtilmektedir. Yedek subay adayı öğretmenlerin başarılı olabilmeleri için bazı önerilerde getirilmiştir. Her şeyden önce bu kişilere metot, mesleki bilgi ve idari bilgi yönünden kurslar verilmelidir. Dergiye göre yedek subay adayı öğretmenlerin başarılı olmalarının önündeki en önemli engel metot bilmemeleridir. Bunun yanında kurslarda köy eğitimi ve birleştirilmiş sınıflarda eğitim konularında bilgi verilmesi, milli eğitim müdürlüklerinin bu öğretmenler için birer danışma ve yardımlaşma birimi oluşturması, öğretmeni işbaşında yetiştirme çalışmasının devam ettirilmesi konuyla ilgili getirilen belli başlı öneriler arasındadır (Günden, 1961).

3.2. Eğitim Programları ve Öğretim İle İlgili Yayınlanan Makale ve Yazılar

Dergide eğitim programlarının yapısı ve program sorunları ile ilgili makalelerde; Türkiye'de program geliştirmenin tarihsel gelişimi, program geliştirmede çevre faktörü (esneklik), birleştirilmiş sınıflarda öğretim ve yeni programlarla ilgili gelişmelere yer vermiştir.

Dergide Türkiye'de program geliştirme çalışmalarının tarihsel gelişimi ile ilgili bilgiler verilmektedir. Program geliştirme çalışmalarının cumhuriyet öncesi ve sonrası olmak üzere iki aşamalı olarak incelendiği dergide 1924, 1926, 1938 ve 1948 ilkokul programlarının gerekçeleri ve getirdiği yeniliklerle ilgili bilgilere verilmiş köye ve şehre ayrı program geliştirme anlayışının 1893 yılından itibaren ele alındığı vurgulanmıştır. Bu makalelerde Dewey ve Prof. Dr. K. V. Wafford'un Türkiye'de program geliştirme çalışmalarına yaptıkları katkılar da ele alınmış, özellikle Milli Eğitim Bakanlığı tarafından Türkiye'ye davet edilen Wafford'un raporunun köy okulları için bir dönüm noktası olduğu belirtilmiştir (Karagöz, 1965a; Baymur, 1940c; Binbaşıoğlu, 1953; Binbaşıoğlu, 1954).

Dergide bazı derslerin programında yapılan değişikliklerle ilgili bilgilere de yer verilmiştir. Yalçınöz (1942), 1936 ilkokul programında coğrafya öğretim programı ile ilgili olarak 1941 yılında yapılan değişiklikleri makalesine konu edinmiştir. Buna göre 1936 yılında uygulanmaya başlanan coğrafya öğretim programına 1941 yılında iki madde daha eklenmiştir. Bunlar; yakın çevre ile ilgili olarak üçüncü sınıfta yapılan coğrafi müşahedelerin derinleştirilmesi (plan ve kroki çizdirilmesi, ölçme, harita inceleme vb) ve yakın çevrenin coğrafyasıdır.

Dergide uygulanan ilkokul programlarıyla ilgili sorunlara da yer verilmiştir. Hedefler ve konular arasındaki uyumun olmaması, ilkokul I. devre derslerinin II. devre dersleriyle uyumsuz olması, I. devre derslerin (ilkokul 1-3. sınıflar) toplu öğretime uygun iken II. devre (4 ve 5 .sınıf) derslerinin toplu öğretime uygun olmaması, derslerin tek kitaptan soyut olarak

işlenmesi gibi konularda eksikliklerin olması ele alınan başlıca sorunlar arasında yer arasında yer almaktadır. Bunun yanın da dergide derslerin programlarında çocukların ilgi ve ihtiyaçlarının dikkate alınmaması, programlarda yer alan konuların çok yoğun olması ve programların uygulanmasında köy ve şehre yeterli esnekliğin tanınmaması ve programda yer verilen üniteler için ayrılan zamanın yetersiz olması gibi eleştirilerde getirilmektedir (Seyhan, 1953; Ergün, 1952; Günden, 1962; Uğraksızoğlu, 1962a; Arda, 1939a; Erdoğan, 1961; Karaçay, 1961).

V. Milli Eğitim Şurasında I. devre ve II. devre dersleri arasındaki uyumsuzluğu ortadan kaldırmak için I. devredeki hayat bilgisi dersini oluşturan bilgi unsurlarının ikinci devredeki tarih, coğrafya ve yurt bilgisi derslerinin "sosyal bilgiler" adı altında birleştirilmesi, tarım konularının ve aile bilgisinin tabiat bilgisi ile ilgili kısımlarının "fen ve tabiat bilgisi" adı altında birleştirilmesi önerilmiştir (Seyhan, 1953; Yıldırım; 1953a). V. Milli Eğitim Şurasında dile getirilen bu öneri 1962 Program Taslağı ile hayata geçirilmiştir. 1962 Program Taslağı; Tarih, Coğrafya, Yurttaşlık Bilgisi derslerini Toplum ve Ülke İncelemeleri adı altında; Tabiat Bilgisi, Tarım-iş ve Aile Bilgisi dersleri ise Fen ve Tabiat Bilgisi adı altında birleştirilmiştir. Bu çerçevede her ne kadar toplulaştırma ilkesi uygulansa da 1948 ilkokul programlarının üniteler arasında bağıntısızlık 1962 Program Taslağında giderilmiş, üniteler bütünlük göstermiştir (Konuk, 1963; Tüken, 1965, Arda, 1939a).

Korkut (1964a), 1962 Program Taslağında tarım-iş, ve aile bilgisinin tabiat bilgisi ile ilgili kısımlarının birleştirilmesiyle oluşturulan Fen ve Tabiat Bilgisi dersinde şu konuların dikkate alınması gerektiğini belirtmektedir:

- %82'si çiftçi olan bir toplumda program taslağının önemli konularından birisi tarım olmalıdır.
- Türkiye yüzölçümün ancak %13'ü ormanlarla kaplıdır. Bu oran çok düşük olup program taslağında orman ve erozyon konusuna yer verilmelidir.
- Türkiye kalkınma çabasında olan bir ülkedir. Bu nedenle program taslağında üretken nesil yetiştirme konularına yer verilmelidir.
- Günlük hayatta kullanılmaya başlanan bazı teknik araçlar yanında beslenme, trafik gibi konularda Fen ve Tabiat Bilgisi Programında yer almalıdır.

Dergide öğrenci ilgi ve ihtiyaçları, yeteneklerinin programın hazırlanmasında etkili bir yere sahip olduğu belirtilmiştir. Dergiye göre bu nedenden ötürü bölgeler arasında öğrenci ilgi, ihtiyaç ve yetenek farklılıkları söz konusu olacağından programın azami ve asgari sınırları çizilmiş, bunun içerisinin doldurulması öğretmenlere ve yerel yönetimlere

bırakılmıştır. Programda genel olarak belirlenen konular şehir, kasaba ve köy çevrelerinde ayrı karakter taşıdıklarından konuların işlenmesinde çocuğun içinde yaşadığı çevrenin özellikleri dikkate alınması gerekmektedir. Buradan hareketle eğitim programı kavramının soyut değil aslında somut bir kavram olduğu söylenebilir (Öymen, 1939b; Yalçınöz, 1944; Öymen, 1936b; Songür; 1955; Binbaşıoğlu, 1953; Baymur, 1939; Çalık, 1964; Esin, 1934; Alper, 1939; Alptekin, 1959).

Dergide ele alınan konulardan birisi de birleştirilmiş sınıflarda öğretim konusudur. Bu konuda birleştirilmiş sınıflarda karşılaşılan zorluklar, birleştirilmiş sınıfların yararları, birleştirilmiş sınıfların oluşturulması ve birleştirilmiş sınıflarda haftalık ders dağıtım çizelgeleri hakkında bilgi verilmiştir. Dergiye göre 1960-1961 eğitim-öğretim yılında Türkiye'de birleştirilmiş sınıf okutan ilkokul öğretmenlerin sayısı toplam ilkokul öğretmenlerinin sayısının %48,8'ini oluşturmaktadır. Birleştirilmiş sınıflarda zaman ve araç-gereç sorunu önemli birer sorun iken (Aytuna, 1949a; Olgaç, 1964; Uğraksızoğlu, 1962b) çok sayıda yararından da söz edilmektedir. Her şeyden önce birleştirilmiş sınıfların bulunduğu köy okullarında öğretmenler halk tarafından daha fazla sevilmekte, öğretmenlerin başka sınıflarla ilgilenmeleri durumunda görevlendirme yaptıkları sınıf öğrencilerinin özgüvenleri artmakta, öğretmenlerin iş yükü hafiflemekte, birleştirilmiş sınıflar normal şehir okullarından farklı olarak aile havası içinde derslerini işlemektedir (Aytuna, 1949a; Aytuna, 1949b; Işık, 1952).

1962 yılından itibaren Türkiye'de program geliştirme çalışmaları hız kazanmıştır. Bu çalışmalardan bir tanesi de 1962 Program Taslağıdır. Dergide 1962 Program Taslağının hazırlanması aşamasında nelerin beklendiği yanında taslağın neler getirdiği üzerinde de durulmuştur.

1962 Program Taslağı ilkokullarda önemli yenilikler getirmiştir. Taslağın getirdiği yeniliklerin 1948 programıyla mukayeseli bir şekilde ele alındığı dergide taslak programın; program çeşidi, amaç ve ilkeler, muhteva, metot, araç-gereç ve değerlendirme yönünden farklılıklar ortaya koyduğunu belirtilmektedir. 1948 programından farklı olarak 1962 Program Taslağında sınıf anlamı kaldırılıp grup kavramı getirilmiş, ünitelerin işlenişinde nöbetleşe sistemi getirilmiş, üniteler paralel olarak işlenmeye başlamış, köylerde sınıf sayıları azaltılmıştır (Karagöz, 1965b; Yılmaz, 1965; Kısagün, 1964; Korkut, 1965; Tanışık, 1965b).

Dergide eğitim programının öğeleriyle ilgili makale ve yazılara da yer verilmiştir. İçerikle ilgili makalelerde ders kitaplarının özelliklerine yer verilirken, öğrenme öğretme süreci öğesiyle ilgili derslerde ve ders dışında kullanılması gereken yöntem ve teknikler ile araç-gereçlere yer verilmiştir.

Dergide programların içerik boyutu ile ilgili olarak daha çok ders kitapları ile ilgili makaleler yer almaktadır. Bu konuda ders kitaplarında bulunulan eksiklikler vurgulanırken, ders kitaplarında bulunması gereken özelliklere de yer verilmiştir. Bunun yanında dergide coğrafya, tarih, sosyal bilgiler ve Türkçe gibi derslerin içerik bilgisi ile ilgili değerlendirmelerde yapılmıştır.

İlkokulların sadece zihni eğitime odaklanmalarının eleştirildiği dergide, genellikle müfredat programının ve dolayısıyla ders kitaplarının bilgileri çocukların o anda işlerine yarayıp yaramayacağı düşünülmeksizin sadece bilgi amacıyla verildiğini dile getirilmektedir. Oysa dergiye göre önemli olan dersleri soyut değil öğrencilerin hayat problemlerini çözerken yardımlarına gereksinim duyacakları birer araç haline getirilmelidir. Bunun yanında ders kitapları yazılırken bir bütün olarak ele alınmalıdır. Örneğin Türkçe dersi öğretim programını oluşturan okuma, yazma, imla, ezber ve inşat (bir yazıyı yüksek sesle okuma) ayrı ayrı değil bir bütün teşkil etmelidir (Ergün, 1950; Üstün, 1965; Şahintaş, 1954).

Dergide içerik konusu ile ilgili olarak ele alınan derslerden birisi de coğrafya dersidir. Bu makalelerde coğrafya dersinde okutulan ders kitaplarında bulunması gereken özellikler tartışılmıştır. Hazırlanacak coğrafya ders kitaplarında Milli Eğitim Bakanlığı'nın yakından uzağa ilkesinin dikkate alınması gerektiği vurgulanmış; yakın yurt, ilçe ve il incelenirken; okulun bulunduğu yerden başlamak üzere içinde bulunulan ilin başlıca engebelikleri, iklimi, akarsuları, nüfusu, başlıca şehir ve kasabaları, ticaret yolları, diğer illerle bağlantıları incelenmelidir. İçinde yaşanılan ilden sonra bölge ve daha sonra da Türkiye'ye geçilmelidir. Fakat öğretimi her zaman yakında uzağa ilkesine göre düzenlemenin imkansız olduğu bu durumlarda da harita ve resimlerden faydalanılması gerektiği belirtilmiştir (Yanır, 1948; Alagöz, 1942; Durlu, 1940; Tonguç, 1948).

Dergide ulusal ve uluslar arası kuruluşların ders kitaplarda bulunması gereken özellikler hakkında yapmış oldukları önerilere yer verilmiştir. Buna göre; kitaplar bilimsel açıdan pürüzsüz, eğitim açısından doğru ve estetik olmalı; eğitim araştırmaları, ders alan uzmanı ve bu dersin öğretmenlerin tarafından hazırlanmalı; kitapların hazırlanmasından sonra deneme aşaması olmalı ve varsa eksiklikleri giderilmeli; kitaplar harf, resim, baskı kalitesi ve cilt yönünden iyi hazırlamalı; kitaplar ülke çapında okutuluyorsa coğrafya, tabiat bilgisi gibi

kitaplar mahalli şartlara uygun hale getirilmeli, kitaplar çocuk psikolojisine ve çağdaş öğretim ilkelerine uygun olmalı; kitapların içerdiği bilgiler gerçeğe ve zamana uygun olmalıdır (Öymen, 1939d; Baymur, 1962).

Dergide öğrenme-öğretme süreci ile ilgili ele alınan konulardan birisi de okul faaliyetlerinde resim ve levhalardan yararlanılmasıdır. Bu konuda ülke coğrafyasında resim ve fotoğraflardan yurt albümü yapılması ülke coğrafyası için yararlı bir kaynak olabileceği belirtilmiştir. Ayrıca resimli takvimlerden, gazete ve dergilerdeki reklam broşürlerinden derslerde işe yarayacak çok sayıda araç çıkarılabilir. Bunlardan okullarda yeterince faydalanılabilmesi için toplanması ve iyi bir şekilde tasnif edilmesi gerekmektedir. Dergiye göre resim ve levhaların tasvir edilmesi zeki öğrencilerin ilgilerini derse çekebilmekte, öğrencilere tanıdık gelen bir levhadan ziyade yabancı gelen bir levhanın üzerinde düşünmek daha da yararlı olmaktadır (Akgün, 1964; Öymen, 1939a; Öymen, 1939c; Üstün, 1939).

Tarih derslerinde yararlanılabilecek araçlar konusunun da ele alındığı dergide bu araçlar; çevrede bulunan tarihi eserler, levhalar ve resimler, kitap ve yazılar olarak gruplandırılmıştır. Gerek ilkokul I. kademesindeki (1-3. Sınıf) Hayat Bilgisi Dersi, gerekse ilkokul 4 ve 5. Sınıftaki tarih dersinde çevredeki tarihi eserler, kıyafetler, belgeler, efsaneler öğretim aracı olarak derste kullanılabilir. Tarih dersi konularının aynileştirilmesi ve canlandırılması için kullanılması gereken diğer bir ders aracı da levhalar ve resimlerdir. Bunun yanında dergide soyut olan zaman konusunun somut olarak öğretilebilmesi için sınıflarda bulundurulan tarih şeritlerinin önemine vurgu yapılmıştır (Baymur, 1940b; Günden, 1960).

Dergiye göre öğretim sürecinde ceza ve ödüllerin yerinde ve zamanında pedagojik kurallara uygun olarak verilmesi çocukların dersteki başarılarını arttırmakta, cezaların bir tehdit aracı olarak kullanılması ise öğrencilerin gelişimini olumsuz yönde etkilemektedir. Bunun yanında çocukların toprakla ilgilenmeleri, enerjilerini olumlu yöne yöneltmeleri için okul bahçeleri gerekli görülmüş, okul başarısının arttırılması, okula karşı olum turum geliştirilmesi için beden eğitimi dersinin sadece teorik değil aynı zamanda uygulamalı olarak da işlenmesi gerektiği vurgulanmıştır (Arda, 1939c).

Dergide bazı derslerin öğretim süreci ile ilgili önerilere de yer verilmiştir. Bu konuda aritmetik ve geometri ile Türkçe dersinde yazı öğretiminin başarılı olabilmesi için derslerde motivasyon konusuna önem verilmesi, derslerin çocukların düzeylerine göre ve somut olarak ele alınması, derslerde yaptırılan etkinliklerin çocuklara ceza olarak yaptırılmaması, oyunun öğretim sürecinde kullanılması, ders öncesi öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeylerinin dikkate

alınması, derslerin birer amaç değil araç olarak görülmesi gerekmektedir (Uludağ, 1942; Çoruh ve Gökçe, 1943; Çoruh, 1943; Cırıtlı, 1941; İnan, 1940).

Dergide öğrenme öğretme süreçleri ile ilgili ele alınan sorunlardan birisi de öğretim yöntem ve tekniklerdir. Takrir (düz anlatım), grup çalışmaları, küme çalışmaları, araştırma, proje ve deney, dergide ele alınan başlıca yöntem ve tekniklerdendir. Öğretmenlerin derslerde başarılı olmalarının yöntem ve teknikleri başarılı bir şekilde uygulamaları ile yakından ilgili görüldüğü dergide, takririn (düz anlatım) konunun sistemli sunumunda işe yaraması ve öğretmeni yormaması, grup çalışmalarının ise özellikle öğrencileri derslerde aktif hale getirmesi bakımından oldukça yararlı görülmektedir (Canat, 1949; Öztürk, 1956; Seyhan, 1956; Altuğ, 1965; Mengü, 1965).

Ele alınan makalelerde grupla çalışma metodunun özellikle 1960'lı yıllardan itibaren kullanılmaya başlandığı görülmektedir. Grupla çalışmanın köylerde birleştirilmiş sınıf okutan öğretmenlerin işlerini kolaylaştırması, öğrenilen konuyla öğrencilerin doğrudan doğruya karşı karşıya bırakılması gibi önemli yararlarından söz edilen dergide; grupların teşekkülü, grupla çalışma süreçleri ve öğretmenlere düşen görevler hakkında bilgiler verilmekte, grup çalışmalarının başarılı olabilmesi için grupların homojen değil heterojen olması gerektiği belirtilmektedir. Dergide küme çalışmalarında çocukların bireysel farklılıklarının dikkate alınması gerektiği vurgulanmıştır (Öztürk, 1954; Durlu, 1964; Altuğ, 1964; Harıt, 1965).

Dergide öğrenme öğretme sürecinde kullanılan sınıf dışı öğretim yöntem ve tekniklerinden söz edilmektedir. Sınıf dışı öğretim tekniklerinden birisi de sergilerdir. Sergilerin çok sayıda yararında söz edildiği dergide özellikle; çocuklarda sorumluluk bilincinin gelişmesi ve öğrencinin sınıfa olan aidiyet duygusunun geliştirilmesi, çocukların gözlem yeteneklerinin ve estetik duygusunun geliştirilmesi, okul ile veli ve çevre arasında ilişkilerin geliştirilmesi, öğrencilerin ortak çalışmalara özendirilmesi, öğrencilerde meydana gelen gelişmelerin halka tanıtılması, çalışmayı sevmeyen öğrencilere iyi örneklerin gösterilmesi, öğrenci başarılarının değerlendirilmesi gibi yararlarından söz edilmektedir. Sergiler sadece öğrenciler için değil öğretmenler için de meslektaşlarıyla kaynaşma, ebeveynlerin okula olan ilgilerinin arttırılması gibi konularda da önemli yararları bulunmaktadır (Sunar, 1939; Tuncer, 1942; Özgenenç 1941; Akgün, 1964b).

Dergide çok sayıda yararına yer verilen gözlem ve uygulama çalışmalarına yeni okul anlayışında- yer verildiği dile getirilmekte, öğretimin yakından uzağa düzenlenmesinde gözlem ve uygulama çalışmalarının önemli işlevler gördüğü belirtilmektedir. Çünkü gözlem ve uygulama çalışmalarında; dikkat vardır, öğretim işine daha fazla duyu organı katılır, planlı

ve programlıdır, hedeflere göre yapılır. Dergiye göre şehir okullarında yapay araç ve toplumsal olaylar sayıca çok iken köylerde genellikle tabiatın ortaya koyduğu araç ve olaylar vardır. Bu nedenle gözlemin gerçeklik ve kendiliğindenlik ilkesinin köylerde görev yapan öğretmenlere büyük kolaylıklar sağladığı ifade edilmektedir (Göker, 1964a; Öğmen, 1943; Öyet ve Köymen, 1940; Paracıkoğlu, 1953).

Eğitim ve öğretim faaliyetlerin faaliyetlerinin en önemli hedeflerinden birisinin çocuğun hayata hazırlanması olduğunu dile getirilen dergide, hayati bilgilerin ancak öğrenilen bilgilerin uygulanmasıyla elde edilebileceği belirtilmektedir. Dergiye göre bunu okullarda sağlayan unsurlardan birisi de ödevlerdir. Ödevler okullar ve ev arasında bağ kurmada önemli görevler üstense de öğretmenler ev ödevlerinden yeterince yararlanamamaktadırlar. Dergiye göre iyi bir ev ödevi şu özelliklere sahip olmalıdır (Yetenç, 1955; Türkyılmaz, 1963; Tükel, 1963):

- Öğrencilerin okulda öğrendiklerini dergi, ders kitabı ve yardımcı ders kitaplarından faydalanarak bulabilecekleri, iş sahiplerinden öğrenerek not edebilecekleri konuları içermelidir.
- Ev ödevleriyle çocuklar tekrar yapmalı. Bu şuurlu tekrarlar öğrenmeyi pekiştirmektedir.
- Ev ödevleri öğrencilerin bildiklerini resim, grafik vb çeşitli şekillerde ifade edebilecekleri şekillerde verilmelidir.
- Ev ödevleri öğrencileri araştırma ve deney yapma gibi etkinliklere yönlendirebilmelidir.
- Ev ödevleri öğrenci düzeyine uygun olmalıdır.
- Ev ödevleri özel yetenekleri ortaya çıkarıcı nitelikte olmalıdır.
- Bir derste verilen ev ödevi diğer derslerle bağlantılı olmalıdır.
- Ödevler çocukların ilgisini çekebileceği konulardan seçilmelidir.
- Ödevin amacı ve ödev sonunda neler kazanılacağı açıklanma, soyut konular görsellerle ve örneklerle somut hale getirilmelidir.

Dergide eğitimde programları ve öğretim ile ilgili makalelerde ele alınan konulardan birisi de öğretimin planlanmasıdır. Bu makalelerde öğretimi planlamanın gerekliliği, öğretim sürecinde plan türleri ve özellikleri, planların yararları gibi konulara değinilmiştir.

Dergide 1962 Program Taslağının günlük, ünite ve yıllık plan olmak üzere üç tip plan öngörüldüğü ifade edilmektedir. Taslağa göre öğretmen yıllık plana başlamadan önce yönetici

ve öğrenci velilerinin katıldığı bir toplantı yapar ve taslakta bulunan üniteleri çevre özelliği, ihtiyaçları ve isteklerine göre gözden geçirir, velilerin, yöneticilerin ve tecrübeli meslektaşlarının fikirlerini de alarak üniteleri ve konuları belirler. İçinde bulunulan çevreye uymayan konuları plandan çıkarır, taslakta yer almayan fakat aktüel konuları da sırası geldiğinde işlemeyi de ihmal etmez (Korkut, 1964b). Dergiye göre yıllık planın yapılmasında zaman ve mevsim konusu dikkate alınmalı, çevreye uygun konulara yer verilmeli, uygun araç-gereçler ve yapılacak olan gezi-gözlem çalışmaları ile diğer derslerde yapılacak ekinlikler belirlenmelidir (Aytuna, 1948; Sungur, 1949) :

Dergide öğretim sürecinde planların çok sayıda yararından söz edilmekte ve bir ünite planının hangi aşamalardan oluşması gerektiği üzerinde durulmaktadır. Buna göre planlar; derslerin boş ve düzensiz geçmesini önlemekte, öğretmenin ders konusu hakkında önceden düşünmelerini sağlamakta, öğretim için ayrılan zamanın daha verimli geçmesini sağlamaktadır. Bunun yanında ünite sonlarında mutlaka değerlendirmeye yer verilmeli, bu değerlendirme sürecinde sadece öğretmen değil aynı zamanda öğrencilerinde düşünmesi gereken bazı konular bulunmalıdır (Öztürk, 1949; Arda, 1939b; Yıldırım, 1953c; Güneşoğlu, 1949; Tanışık, 1965c; Engin, 1939).

Planların yapılacak olan işlerin önceden tasarlanması veya o işin ana hatları ile kısaca tespit edilmesi anlamına geldiği konusunda görüş birliği olduğu ifade edilen dergide (Binbaşıoğlu, 1949; Harıt, 1965a; Aytuna, 1949a), planların hacmi konusunda ortak bir görüşün bulunmadığı ifade edilmektedir. Oysa dergiye göre planlar amaçtan ziyade araç olarak değerlendirilmeli, hacim kaygısı taşımamalı, öğrenci ilgi ve ihtiyaçlarına dayanmalı, öğrencilere kendi kendine problem çözmesine imkân vermeli, yapılacak işin bütün ayrıntıları göstermemeli, öğrenciye görelik ilkesi dikkate alınmalı, ileride de geliştirilerek kullanılabilmeli; amaçlar, ilgi motifleri ve materyal, konunun işlenmesinde takip edilecek yöntemler, eğitsel sonuçlar gibi bölümlerden oluşmalıdır (Binbaşıoğlu, 1949; Binbaşıoğlu, 1962; Kaçar, 1962).

3.3. Fen ve Matematik Öğretimi İle İlgili Makale ve Yazılar

3.3.1. İlköğretim Dergisi'nde Matematik Öğretimi İle İlgili Ele Alınan Konular

Bideci (1955), aritmetik dersinin öğrenilmesi zor, öğretilmesi büyük emek isteyen bir ders olarak bilindiğini, bu dersin çoğu öğrenci tarafından anlaşılamayan bir ders olarak algılandığını ifade etmektedir. Ona göre aritmetiği bilenler daima kendilerini üstün görmüş, yapamıyorum diyenler adım adım matematikten uzaklaşmış, dersi okutan öğretmenler ise titreten bir otorite haline gelmiştir. Aritmetiği öğrencilerin en fazla çalıştığı, halkın en çok ilgi

duyduğu ders haline geldiğini belirten Bideci, matematiğin bir bilim olarak felsefeden ayrıldığı günden itibaren amacından saptığını, çözülmesi imkânsız bir muamma haline geldiğini vurgulamaktadır. Ona göre aritmetik dersi; hayat için ve öğrencinin vasıflarına uygun bir şekilde verildiği zaman amacına ulaşabilir. Tüm derslerde olduğu gibi aritmetik dersinde de öğrenci ilgi ve ihtiyaçları dikkate alınırsa başarı kendiliğinden gelir.

Kösemihal (1942), matematik öğretimi ile ilgili bir eleştiriye yer verdiği makalesinde, birçok insana yıllarca matematik adı altında birçok şey öğretildiğini, fakat insanların bunlardan sadece dört işlem becerilerinin işe yaradıklarını düşündüklerini belirtmektedir. Ona göre aslında bu şikâyet sadece matematik dersinde değil, diğer bilim dallarında da söz konusudur. Bu konuda Decartes'in matematik metoda hayranlığından hareket eden Kösemihal, matematikte tâlil (tümdengelim) yoluyla bir sonuca varılırken aralarında eşittir ya da denktir işareti bulunmaktadır. Aralarında eşit ya da denktir işareti yokken bir hadden diğerine geçme imkânı bulunmamaktadır. Ona göre matematikteki bu disiplin nedeniyle sonuç daima doğru çıkmaktadır. Kösemihal, senelerce böylesine sıkı bir disiplinden geçmiş insanın sadece matematik ile ilgili sorunları değil ele aldığı herhangi bir meseleyi derleyip toplayıp bir nizama, sisteme sokma alışkanlığı da kazanacağını vurgulamaktadır. Bu nedenle insan hangi mesleğe mensup olursa olsun böyle bir disiplinden geçmelidir.

Eğitimi, yetişkinlerin gençler üzerinde yapmayı istedikleri etkinliklerin tümü olarak ifade eden Kodamanoğlu (1963), matematiğin; objektif ve tenkitçi olmamızı sağlaması, doğru yargıda bulunma alışkanlığımızı geliştirmesi gibi eğitsel değerinden öz etmektedir. Ona göre matematiğin kazandırdığı en önemli yeteneklerden birisi de soyutlama (tecrit) yeteneğidir. İnsanlar soyutlama yapabildikleri ölçüde hür düşünür ve o nispette kanunlara ulaşırlar. Bizi hür düşünmekten ve genel kanunlara ulaşmaktan alıkoyan nedenler bazen konumuzdan, bazen çevremizden bazen de bizzat kendimizden ileri gelmektedir.

Cırıtlı (1941), Amerika Birleşik Devletleri'nde aritmetik müfredatı üzerinde yapılan araştırmayı konu edindiği makalesinde çocuğun aritmetik dersinde başarılı olabilmesi için gerekli en alt zihinsel yaş seviyeleri ile ilgili bilgi vermektedir. Teftiş ve Murakabe Komitesi tarafından yürütülen bu araştırma 148 şehirde gerçekleştirilmiş ve araştırmanın sonucu bir rapor olarak yayınlanmıştır. Komitenin raporuna göre çocuğa aritmetik öğretmeden önce onun zihni seviyesini ve aritmetik hazırlığını dikkate almak gerekmektedir. Cırıtlı'ya göre rapor şu iki soruya yanıt vermektedir: a. Bir çocuk; toplama, çıkarma, çarpma, bölme, kesir fikri, grafik vb. aritmetik aşamalarını zihni açıdan kaç yaşında öğrenebilir? b. Bu konulardan her birini öğrenmek için gerekli olan hazırbulunuşluk düzeyi ne olmalıdır? Araştırma raporuna göre

müfredat konuları ve asgari zihinsel yaş seviyesi belirlenirken ilgili konuda çocukların %80 oranında başarılı olmaları esas alınmıştır. Örneğin araştırma sonucuna göre çocukların; 10 ve daha aşağıdaki sayılarla ilgili toplama yapabilmeleri için en erken zihinsel yaş seviyesi 6 yıl 5 ay (sınıf I) olarak görülürken, 50'ye kadar doğal sayılarda kolay çıkarma yapabilmeleri 7 yıl 4 ay (sınıf 2), bir ve iki haneli bölmeleri yapabilmeleri için 10 yıl 9 ay, basit kesirler için 9 yıl ve basit yüzde hesapları için de 12 yıl 4 ay en erken zihinsel yaş olarak belirlenmiştir.

Matematik öğretiminde problem çözme sürecinin önemli bir yeri vardır. Bu nedenle matematik öğretiminde gerek problem tertibi ve de gerekse çözümüne dikkat edilmelidir. Dergiye göre problem tertip ve düzeninde dikkate alınması gereken bazı özellikler bulunmaktadır. Yaklaşık 46 adet olarak dergide yer alan bu özelliklerden bazıları şunlardır (Aygen, 1955; Özel, 1959):

- Sınıfta öğrencilere çözdürülecek problemlerin öğretmen tarafından önceden hazırlanması gerekmektedir.
- Problemin içinde geçen matematik ve terim ve işaretleri, sayılardan oluşan rakam gruplarının değerlendirilmesini çocukların önceden biliyor olması gereklidir.
- Problemdeki sayılar, çocukların evlerinden, okul hayatından ve yaşadığı çevreden alınmalıdır.
- Problemin sonuçları, kuru bir ifade olarak kalmak yerine öğrencileri düşünmeye sevk edebilmelidir.
- Problem ifade edilirken çok fazla sözel ifade kullanmaktan kaçınılmalı, problemin özünün ifade edilmesine dikkat edilmelidir.
- Problem oluşturulurken gerçek hayata uygun fiyatlar kullanılmalıdır.
- Problem çözümünde çocuğun fikir akışına engel olmamak için öğretmenlerin aşırı müdahalelerden kaçınmaları gerekmektedir.
- Problem çözümünde öğrencilerin tahtaya kaldırılması isteniyorsa, bunun tüm öğrencilerin problemi defterlerine çözdükten sonra kontrol amacıyla yapılması gerekmektedir.
- Öğrencilerin problem çözümüne ilişkin sebepleri, niçinleri izah etmeleri istenmelidir.

İlköğretim I. sınıf matematik öğretiminde ilk on sayının oldukça önemli olduğunu belirten Güven (1955), oyun, hareket, övülme ve kıskançlık gibi özelliklerin birinci sınıf öğrencilerinin özellikleri olduğunu, bu nedenle de matematik derslerinin uygulanmasında iyi bir öğretmene, her bakımdan çocukların hareket etmesini kolaylaştırıcı ve bol dekorlu bir

sınıfa ihtiyaç duyulduğunu dile getirmektedir. Ona göre çocukların ilk yedi yaşa kadar edindikleri yeteneklerin gelişmesi için uygun bir sınıf ortamı yaratılamaması durumunda bütün yetenekleri, yaratıcı kabiliyetleri körelebilmektedir. Bu nedenle çocuğun ihtiyaçlarına cevap verecek bir sınıfın varlığı önemlidir. Güven, birinci sınıfta bulunan çocuklar için sayıların soyut terim ve anlatımla kavratılamayacağını da ifade etmektedir. Ona göre çocukların yedi yaşına kadar etkileşimde bulundukları eşyalar onların hayatlarında önemli bir yere sahiptir. Bu eşyalar; bazen onun evi, bazen köpeği bazen de en yakın arkadaşı olabilmektedir. Çocuk yedi yaşına kadar eşya ve tabiat içinde geçirdiği hayattan okul hayatına geçtiğinde hareketsiz, zevksiz bir sınıfla karşılaştığında haklı olarak okula karşı olumsuz bir tutum geliştirmektedir. Güven'e göre çocuğun okula karşı olumsuz bir tutum geliştirmesini istemeyen bir öğretmenin her şeyden önce tüm derslerde olduğu gibi matematik dersinde de çeşitli oyun ve araç-gereçlerden yararlanmalıdır. O, bu makalesinde 1 ve 2 rakamlarını çocukların çevrelerinde bulunan eşyalardan hareketle nasıl öğretileceğini örneklerle açıklamakta, sayılar arasındaki ilişkileri göstermektedir. Aksi halde çocuk sayıları ezberlemekte, hayatı boyunca aralarındaki ilişkileri anlayamamaktadır.

Dergide ritmik saymaların eğitimsel açıdan yararlarına değinilmektedir. Özellikle bu konuda tekerlemelerin bile ritmik olmasından dolayı çocuklar tarafından çok sevildikleri ifade edilen dergide, bunların ritimden ayrılmaları halinde anlamını kaybedeceği belirtilmektedir. Ritmik saymaların öğretmenler tarafından bir saatin veya metronomun tik takları gibi elini sağa-sola veya aşağıya-yukarıya hareket ettirerek saydırılabileceği, böylelikle de çocukların bu sayıları ileri geri kalmadan ve çok bağırmadan her beraberce saymalarının sağlanabileceği, öğretmenin elini sağa ve sola sallaması halinde de çocukların bu hareketlere baş ve kollarıyla iştirak etmelerini isteyebilecekleri belirtilmektedir. Dergide ritim eğitiminin; karışıklıktan kaçan, sürekli olarak ahenge kavuşmak isteyen insan ruhunun terbiyesi olduğu belirtilmekte, ritmik saymanın çok sayıda eğitimsel yararından söz edilmektedir. Her şeyden önce ritmik sayan öğrencinin gözü, kulağı, dil uzuvları, vücut, baş ve kolları hareket halinde bulunur. Çocuğun; öğretmenin hareketini takip etmekle gözleri, kendi sesi ve arkadaşlarının seslerini dinlemekle kulakları, sayıları söylemekle de hançeresi çalışmaktadır. Ritmik saymada bu uzuvların bağlı bulundukları merkezler arasında seri bir iştirak ortaya çıkmaktadır. Ritmik saymalarla; çocukta ritim duygusu kuvvetlenmekte, ritmik sayma arzusu tatmin edilerek neşesi arttırılmaktadır. Müşterek ritmik sayma ile de ortak çalışma ve çalışma zevki geliştirilir. Dergide ritmin insan eğitiminde mükemmel bir vasıta olduğu vurgulanmıştır (Öztekin, 1940).

Dergiye göre çocuklar okula bazı sayı ve ölçme kavramlarını öğrenmiş olarak gelirler. Bu kavramları çevrelerinde bulunan eşyaları sayarken, oynarken ve oyundaki kazandıkları puanları hesaplarken, para ile alışverişte bulunurken, büyüklük, şekil, uzaklık ve yön kıyaslamaları yaparken edinmişlerdir. Bu deneme ve uygulamalarla elde edilen hesap ve ölçme kavramları çocuk için anlamlı ve gerçektir. Dergiye göre çocukların okula gelmeden önce sayı kavramını edinme biçimleri ilköğretim matematik programı ve metodunu hazırlamada önemli bir ipucu rolü oynamaktadır. Bu nedenle çocukların okula başladıklarında doğrudan doğruya somut eşyalarla çalışmaları matematik öğretiminin esasını teşkil etmelidir. Bu gibi çalışmalar soyut ve sık olarak yapılan çalışmalardan daha fazla anlam taşımaktadır. Öğretmenler çocuklarda sayı kavramını geliştirmek için mutlaka onların gündelik yaşamda edindikleri tecrübelerden yararlanmalıdırlar (Ersoy, 1963; İlköğretim Dergisi, 1963a; Kaya, 1962).

Ersoy (1963), matematik öğretiminin somut hale getirilebilmesi için araç-gerecin kullanılmasının önemine işaret etmektedir. Fakat matematik öğretiminde araç-gereçlerin birer amaç olmaması gerektiğini ifade eden Ersoy; geometri, aritmetikte ölçü sistemleri, toplama ve çıkarma işlemleri, ondalık kesir, bayağı kesir ve açı gibi konulara ilişkin nasıl araç gereç hazırlanabileceğini örneklerle açıklamaktadır. Akman (1948)'a göre aritmetik öğretiminde kullanılabilecek araçlar çocuğun çevresinde çok sayıda ve ucuz olarak bulunmaktadır. Ona göre aritmetik öğretiminde ilk öğretici materyal ellerdir. Çocuk daha sayılarının anlamlarını kavramadan parmaklarını tek tek tanır, kendi kendine doğru ya da yanlış defalarca sayar.

Matematik dersinde öğretimin somutlaştırılması ve yeterli araç gerecin kullanılmasına rağmen yine de başarısızlık söz konusu olabilmektedir. Bu başarısızlığın farklı nedenleri bulunmaktadır. Dergide matematik alanında görülen bu başarısızlığın temel nedeni, yeteri kadar alıştırma yapılmamasından ve buna gereği kadar yer verilmemesinden ileri geldiği vurgulanmaktadır. Çünkü çocukların öğrenme süreleri birbirlerinden farklı olduğu için bazıları geç öğrenirken bazıları hızlı öğrenebilmektedir. Dergiye göre özellikle geç öğrenen çocuklar için alıştırma ve alıştırmadaki çeşitlilik öğretimin başta gelen şartlarından birisi olmalıdır. Fakat dergide, derse doğrudan alıştırmalarla başlamanın bazı olumsuz sonuçlar doğurabileceği belirtilmiştir. Çünkü matematik dersinde alıştırmalar, özellikle çocukların bazı bilgi ve becerilerin anlamlarını öğrenmeleri ve bunları günlük hayat şartlarına uygulamalarından sonra önem kazanmaktadır. Dergide matematik dersinde kullanılacak alıştırmalarda dikkat edilmesi gereken konulara da yer verilmiştir. Bunlar; doğruluğun hıza feda edilmemesi, çocuğun ilgisinin uyandırılması, çocukların ilgilerinin dikkate alınması,

gerçek hayat şartlarına uygulanması, bir defa değil araya zaman katılarak birkaç defa yaptırılması ve alıştırmalarda sayı seçilirken bunların her işlemin çıkardığı özel güçlükler dikkate alınarak seçilmesidir (İlköğretim Dergisi, 1963a).

Matematik öğretiminde karşılaşılan güçlüklerden birisi de ders kitaplarında anlaşılması güç kavramlara yer verilmesidir. Dergiye göre ortaokul matematik ders kitaplarında öyle kavramlara yer verilmiştir ki bunların çocuklar tarafından öğrenilmesi hatta tanımlanması çok zordur. Bu nedenle matematik ders kitabının yazarları bu konuda dikkatli olmalıdır. Dergiye göre matematiğin en fazla korkulan derslerin başında gelmesinin nedenlerinden birisi de bu kaygısızlıktır. Bu kaygısızlık ilkokullarda daha fazla olumsuz etki bırakmaktadır. Çünkü bu dönem çocukları soyut kavramları öğrenememekte, bu nedenle de derse karşı olumsuz bir tutum geliştirebilmektedirler (Çakmakçıoğlu, 1960b).

Matematik öğretiminin en önemli konularından birisini "deste" konusu oluşturmaktadır. Aritmetik öğretiminde deste bağlama ve deste çözme etkinliklerinin önemli olduğunu ifade eden Arslan (1956), ilköğretimde okuma ve yazmaya ne kadar önem verilirse aynı önemin aritmetik dersindeki bu etkinliklere de verilmesini gerektiğini belirtmektedir. Öğrencilere 1 ve 2. sınıflarda deste bağlama ve bozma öğretilmemiş ya da üzerinde az durulmuşsa bu eksikliklerin 4 ve 5. sınıflarda olumsuz bir şekilde ortaya çıkması beklenmektedir. Arslan'a göre öğrenciler bu nedenle aritmetiğin belkemiğini oluşturan işlemleri yapmakta zorlandıkları gibi çoğu işlemlerde de şaşırmaktadır. Bunun yanında deste kavramının nasıl verilmesi gerektiğini örneklerle açıklayan Arslan, konunun öğretilmesinde mutlaka araç gereç kullanmanın gerekli olduğunu belirtmektedir.

Çoruh (1944a), sayı kavramının kavratılmasından sonra büyük rakamlara geçebilmek için ilk ve en önemli işin öğrencilerin deste kavramını edinmiş olmaları olduğunu belirtmektedir. Ona göre bütün aritmetik işlemleri "deste" konusuna dayanmakta olup, bu kavramını özümsememiş çocuklar üst sınıflarda büyük rakamları yazmakta zorlanmaktadırlar. Fakat deste fikri çocuklara ezbere bir çalışma ile değil, sayı ve grup kavraması gibi somut olarak öğretilmelidir.

Aritmetik öğretimi ile ilgili olarak ele alınan konulardan birisi de dört işlemlerin daha etkili nasıl öğretileceğidir. Dört işlem becerilerinden toplama çalışmalarında deste fikrinin kavratılmasının toplama işlemini daha da kolaylaştırdığı ifade edilmektedir. Keza gerek sayı kavraması ve de gerekse deste yaptırıp bozdurmak çocuklara çıkarmayı da öğretmektedir. Dergiye göre ilk sınıflarda toplama ve çıkarma işleminde oyundan yararlanılmalıdır. Kural ve ispat çalışmalarının daha çok 4 ve 5. sınıfta yaptırılması önerilmektedir. Çarpmanın tek ve

belli başlı anahtarının çarpım tablosunun kavraması olduğu ifade edilen dergide bu konuda ilk faaliyetlerin 1. sınıfta grup kavramaları yapılırken başlanması gerektiği belirtilmektedir. Çarpma işleminde de çocuğun çevresindeki araç-gereçlerden ve oyundan yararlanılırsa öğrenme işleminin daha etkili gerçekleşeceği belirtilmektedir. Çarpım tablosunun bölme işleminin kavranılmasını kolaylaştırdığı ifade edilen dergide çarpım tablosunun bir çeşit bölme tablosu yerine geçtiği belirtilmiştir. Konuya ilişkin makalede dört işlemin etkili bir şekilde nasıl öğretileceği örneklerle açıklanmıştır (Çoruh, 1944b).

Dergide matematik öğretimi ile ilgili ele alınan konulardan birisi de aritmetik ve geometri derslerinin hedef ve ilkeleridir. 1936 programında yer alan aritmetik ve geometri derslerinin hedeflerinden hareket edilen makalede bu derslerin birbirini tamamladığı ifade edilmektedir. Dergiye göre gerek aritmetik, gerekse geometri eskiden beri en çok korkulan derslerin başında gelmektedir. Bunun en önemli nedeni; bu derslerin öğretim yöntemlerindeki kuruluk, çocuğa göre olmayışı ve matematikle ilgili konuların hayatla ilgilerinin kurulamayışıdır. Oysa 1936 programındaki aritmetik ve geometri hedefleri bu derslerin farklı yollardan ve hayata yönelik olarak ele alınmasını gerektirmektedir. Dergide aritmetik ve geometrinin etkili bir şekilde verilebilmesi için önerilere de yer verilmektedir. Bu derslerin; iş prensibi (yaparak yaşayarak öğrenme), çocuktan hareket ilkesi, toplu tedris ilkesi (derslerin kendi bünyelerine ait teknikler yanında aynı zamanda ifade dersi olması) ile hareket ve oyun ilkesi çerçevesinde işlenmesi getirilen önerile arasındadır (Çoruh ve Gökçe, 1943; Bideci, 1955).

Dergide matematik dersinin somutlaştırılmasında oyundan yararlanılması üzerinde durulan konulardandır. Çakmakçıoğlu (1960a), ortaokullarda matematik öğretimini ele aldığı makalesinde öğrencilerin gelişim özelliklerinden hareketle matematiğin nasıl öğretilmesi gerektiğini incelemiştir. Ortaokul kademesinde öğrencilerin yaşlarının 11 ile 16 arasında değiştiğini ifade eden Çakmakçıoğlu, gelişim özellikleri itibariyle bu yaş dönemindeki çocuklarda BEN'in uyanmaya başlamasının, kişiselleşmenin en önemli karakter özelliği olduğunu belirtmektedir. Ona göre bu yaş döneminde göze batan yön; hareket, enerji taşkınlığı, içe kapanma, üstünlük güdüsü tek kelime ile savaştır. O, bu savaşın ağırlık merkezinin oyun olduğunu söylemektedir. Bu nedenle ortaokullarda matematik dersinin etkili bir şekilde verilebilmesinde oyundan mutlaka yararlanılmalıdır.

Matematikte öğretiminde hareket ve oyunun kullanılmasını örneklerle açıklayan Çoruh (1943), matematiksel bir işlemin etkili bir şekilde kavranabilmesinin üç aşama ile söz konusu olduğunu ifade etmektedir. Bunlar;

a. Nüfuz etmek (görerek ve yaşayarak öğrenmek): İnsanlar bir şeyi sadece görerek kavramazlar. Aynı zamanda yaşayarak ve onu kullanarak kavrarlar. Bu nedenle çocuklara matematikte adetleri ve eşyayı sadece göstermek değil ayrıca bunları kullanmaları sağlanmalıdır.
b. Görmekten ve bellemekten yapmaya geçmede psikolojik bir yol açmak: Herhangi bir kavramın kavranışı ve tasavvurunda çocuğun bir bütün olarak dikkate alınması, öğretimin sonucuna karşı onların ilgi ve dikkatinin sağlanması gerekmektedir.
c. Kıymetlendirmek (Çocuğa mal etmek): Unutulmamalı ki yaşama yakın tesirler yapan ve müşterek faaliyete sevk eden bilgi, ancak faydalı olanıdır ve hayatta benzeri olan hesaplamalar pedagojik kıymet taşırlar.

Dergide aritmetik öğretimini eski ve yeni okul anlayışı açısından elen alan makale de bulunmaktadır. Eski okul anlayışında çocuk gelişiminin dikkate alınmadığı iddia edilen bu makalede aritmetiğin; yaşamın bir ihtiyacı, yaşam problemlerinin çözümü için yapılması gerekli olan bir hesap olarak algılanmaktan ziyade sadece bir ders olarak görüldüğü, 416+569 işleminin öğretilmesinin bir araç değil, amaç olarak ele alındığı vurgulanmaktadır. Diğer bir ifadeyle geleneksel ya da eski okul da denilen bu eğitim anlayışında dört işlemin daha sonra da kesirlerin öğretilmesi bir amaç olarak ele alınır, yaşamla bağlantı kurulmazdı. Oysa yeni okulda aritmetik dersi çocuk inkişafı (gelişimi) üzerine kurulmaktadır. Bu nedenle aritmetik öğretiminde çocuğa uygun malzeme sunarak dersin tabii seyrinde devam ettirilmesi sağlanmaktadır. Matematikteki işlem konuları gerçek hayattan alınmakta; çocuğun ev hayatı, okul hayatı, bulunduğu yerin hayatı, memleket hayatı bu işlemlerin konularından birisi olabilmektedir. Bunun sonucu olarak da 47+66 ya da 66-47 işleminin sonucunu çocuk kendisi keşfedebilmektedir (İnan, 1940a).

Yeni okul anlayışında aritmetik dersinin esasının (özellikle ilk 3 sınıfta) zihni hesaplar olduğu ifade edilen dergide, bu eğitim anlayışının hiç okul yüzü görmemiş olanlara hayatın nasıl hocalık ettiğini görüp buradaki yöntemleri kendisine yöntem olarak aldığı belirtilmektedir. Dergiye göre yeni okulda yazarak matematiksel işlem yapmada üç aşama bulunmaktadır. Bunlardan birincisi rakamların kullanılmasıdır. Bu konuda sayının yazıyla yani rakamla ifadesi mümkün olduğu kadar geç verilmelidir. Çünkü rakamlar sayının ikinci dereceden sembolü olarak görülmektedir. Çocuk kalemin 5 tane olduğunu görüp bunu 5 olarak yazdığında bu rakamı hemen kavramış sayılmamaktadır. Nitekim kalem yazısı da sonuçta kalemin kendisi değil ikindi dereceden semboldür. Çocuğun eşya ve sayı arasında bağ kurması ancak ilerleyen zamanlarda mümkün olmaktadır. İkincisi ise ağız ile (sözel olarak)

yapılmış hesaplamaların rakamla ifadesidir. Bir hesap işlemi ağızla (sözel) yapılabildiği gibi basitleştirilmiş resimlerle de yapılabilir ve sonuç rakam olarak yazılabilir. Özellikle toplama ve çıkarma işlemlerinde şekillerle ifade daha kolaydır. Şekillerle yapılan işlemlerde sonuçların rakamla kaydedilmesi ağızla yapılan işlemlerin rakamla yazılması sürecine hazırlıktır. Oysa eski okul anlayışında çocuğun okula başlar başlamaz soyut rakamlarla işe başladığı görülmektedir. Üçüncüsü, 3 ve 4 haneli rakamlarla yapılan işlemlerin yazıyla ifade edilmesidir. Çocuk ağızdan (sözel) işlemlerde rakamları akıllarında tutamadığı için kaydeder ve zaten ne yapacağını zihninden kestirmiştir. Ona göre de işaretlerini koyar. Dergiye göre artık çocuk yazıyla hesaba girmiştir (İnan, 1940b).

Dergide modern ilkokulların aritmetik öğretiminde önemli yenilikler getirdiği belirtilmektedir. Modern ilkokullarda dersler arasında bağlantı bulunmakla beraber eski okul anlayışında aritmetik diğer derslerden bağımsız, apayrı bir konu olarak görülmüştür. Fakat dergiye göre artık modern ilkokullarda aritmetik soyut bir konu olmaktan kurtarılmış, diğer öğretim konularıyla bağdaştırılmaya başlanmıştır. Bu konuda yapılan araştırmalar okuma ve ana dili öğretimi gibi aritmetiğin de okulun günlük çalışma cetvelinden çıkarılarak toplumsal inceleme, tabiat incelemeleri, estetik ve plastik sanat çalışmaları ile birlikte yürütüldüğünde daha verimli olacağını göstermektedir. Dergiye göre aritmetik, diğer konularla ilişkili bir şekilde ele alınmasıyla bir şey kaybetmeyecek, eski durumunu (müstakil bir bilim olması) aynen koruyacaktır (Adıyaman, 1959).

Matematiğin insanlığın tarihi kadar eski bir geçmişe sahip olduğunu ifade eden Ersoy, matematiğin diğer bilimlerle ilişkilerini örnekler üzerinden anlatmaktadır. Ona göre modern matematik daha çok fizik, kimya, astronomi, mekanik, teknik, istatistik, ekonomi vb. bilimlerin gelişmesi için bugünkü seviyesine ulaşmıştır. Diğer bir ifade ile matematik bir taraftan diğer bilimlerin hizmetkârı, diğer yandan da insan zekâsının şaheseri olarak bütün bilimlerin ana kraliçesi durumundadır. Matematiğin dışında kalan müspet bilimler deney ve gözlemlerden yararlanarak tabiatın gizli kurallarını bulmaya çalışırlar. Fakat deneyle varılan bir sonuç matematiksel bir bağıntı ile ifade edilmezse kanun mahiyetini alamamaktadır (Ersoy, 1963).

Dergide modern ilkokullarda aritmetik öğretimi ile ilgili konular yanında matematik öğretiminde yeni alanlar konusunda da bilgiler verilmektedir. Matematik alanında araştırmaların bütün hızı ile devam ettiği dile getirilen bir makalede, eskiden "matematik konuları için değişme şansı yok, yeni gibi görülenler eskilerin tekrarıdır; bir teorem doğruysa daima doğrudur" denilmesine rağmen artık matematiğin aktif ve değişen bir konu haline

geldiği kabul edilmektedir. Dergide; somut cebir, set teorisi, topoloji hilbert uzayı, vektör uzayı gibi konular son devrin buluşları olarak ifade edilmekte, bu konuların 1930'a kadar ve sonraları önemli üniversitelerin matematik bölümlerinde inceleme konusu yapıldığı belirtilmektedir. Bu konuların artık her kesin bilmesi gereken matematik konuları haline geldiği vurgulanan makalede, mühendislerin, biyoloji ile meşgul olanların, sosyal olayları araştırma konusu olarak seçenlerin ihtimaller hesabı ve istatistik bilmelerinin dört işlemi bilmek kadar gerekli hale geldiği ifade edilmektedir. Dergiye göre 1944 yılında Amerika'da "Oyunlar Teorisi", ekonomide büyük rol oynamaya başlamıştır (Karcıoğlu, 1963).

Dergide ele alınan konulardan birisi de modern matematiğin matematik öğretimi alanına getirdikleri ile ilgilidir. Matematiğin herkesçe kabul edilen ortak bir tanımının yapılamadığı ifade edilen dergide çoğunluğun matematiği; bir düşünme, bir muhakeme yolu olarak kabul ettiği ifade edilmektedir. Matematik bazı yönlerden gözlem ve ifadeyi de içine almaktadır. Modern matematiğin en önemli yanı ezberlemek üzere verilen bir takım kaideler yerine öğrencileri esas prensipleri, kavramları anlamaya sev etmesidir. Buradan hareketle dergide modern matematiğin getirdiği özellikler; çocukların matematiğin yapısını anlamalarına yardım etmek, matematiğin kanun ve prensipleri üzerinde durmak, matematiği yeni ihtiyaçları karşılayabilen bir sistem olarak öğretmek, yaratıcı yoldan problem çözme üzerinde durmak, birleştirici fikirler üzerinde durmak, çocukların daha üst kademelerde alacakları matematik dersleri için gerekli olan hazırbulunuşluğu sağlamada yardımcı olmak, anlama, keşfetme ve problem çözme üzerinde durmak, soyut kavramlar üzerinde önemle durmak, matematiği bir dil ve sistem açısından ele alarak önemle üzerinde durmak olarak ifade edilmektedir (Pelit, 1966).

Dergide az da olsa aritmetik yanında geometri ile ilgili makalelere de yer verilmiştir. Gündüzalp (1948), 1948 yılında Fuat Baymur tarafından yazılan "Geometri Öğretimi" kitabının Türkiye'de alanında bir ilk olduğunu belirtmektedir. Bu zamana kadar öğretmenlerinin geometri öğretimi alanında faydalanabilecekleri başka hiç bir kitap bulunmamaktadır. Kitap hakkında bilgiler veren Gündüzalp, kitabın oldukça sade bir şekilde yazıldığını, anlatımın kolaylaştırılması için kitapta 42 tane de şekle yer verildiğini belirtmektedir. Bunun kitabın 94. Sayfasından sonuna kadar programda yer alan geometri konularını örneklerle işlemiştir. Kitabın ilk 90 sayfalık kısmı ise geometri öğretiminin kuramsal yanına yer verilmiştir. Kitapta ayrıca geometri öğretim ilkeleri, yöntemleri, araç-gereçleri ile ilgili açıklamalara da yer verilmiştir.

Matematik dersinde verilen ev ödevleri hakkında da bilgiler verilen dergide; neden ödev verildiği, ödevin ne zaman verilmesi gerektiği, ödevin hacminin ne olması gerektiği gibi sorulara cevaplar aranmıştır. Ödevin çocuğun kendi kendine araştırma yapması ve istenilenleri bulup getirmesi amacıyla verildiği belirtilen dergide, her ünitede en az iki ödevin verilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Ödev araştırma amacıyla ünite öncesinde ve uygulama amacıyla da ünite sonrasında verilebilmektedir. Ödev yapma süresinin bir ders saatini aşmaması gerektiği belirtilen dergide, aşırı ödev vermenin özellikle ilkokulda öğrencide bıkkınlık yarabileceği belirtilmiştir. Ödev değerlendirilirken de; çocuk istenileni anlamamış mı, soruya gerekli cevabı vermiş mi, kendisine verilen malzemeyi iyi kullanmış mı, estetik bir davranışa yönelme var mı, kendi gücünü kullanarak başka kaynaklardan da faydalanmış mı, çocuk ödevin kendisine bir fayda sağladığına inanmış mı, yeni bir bilgi edinmiş mi gibi soruların cevaplandırılması önerilmiştir (ilköğretim, 1963b).

Matematik dersinde çocukların başarma hazzını tadabilmesi için öğretmen ve öğrencilerin soru sormalarının önemli olduğunu belirten Özbay (1963), çocukların matematiğe karşı olumlu tutum geliştirilebilmeleri için soruların basitten zora biçiminde düzenlenmesi gerektiğini belirmektedir. Özbay, ayrıca matematik dersinde soruların daima iyi bilinen konular üzerine kurulması, soruların küçük keşifler haline getirilmesi, çocukta yaratıcılık ve yapıcılık gibi yetenekleri geliştirmesi, zaman zaman öğrencilerin kendilerine de soru hazırlattırılması gibi önerilere de yer vermektedir.

3.3.1. İlköğretim Dergisi'nde Ele Alınan Fen Öğretimi İle İlgili Konular

Dergide fen öğretimi ile ilgili ele alınan konuların başında programlardaki gelişmelerdir. Korkut (1964), 1962 program taslağını Fen ve Tabiat Bilgisi açısından incelemiş ve bu ders in; 1948 programındaki tabiat bilgisi, tarım-iş ve aile bilgisi konularının birleştirilip kaynaştırılması ve bunlarda bazı değişiklikler yapılması suretiyle meydana getirildiğini belirtmiştir. Ona göre 1962 program taslağı çevre özelliğine, çocukların ve velilerin istek ve ilgilerine göre konuları seçmede büyük bir esneklik sağlamaktadır. Fen ve Tabiat Bilgisi konularının seçiminde Türkiye'nin gerçeklerinin dikkate alındığını belirten Korkut, bu gerçekleri şöyle ifade etmektedir:

- Türkiye nüfusunun %82'si çiftçi olan bir ülkedir. Bu nedenle program taslağının önemli konularından biri tarım olmalıdır.
- Türkiye'nin yüzölçümünün sadece %13'ü ormandır. Bu nedenle orman ve erozyon konusunun da programda yer alması sağlanmalıdır.

- Türkiye kalkınma çabası gösteren bir ülkedir. Bu nedenle programda üretken nesillerin yetiştirilmesine yönelik konular konmalıdır.
- Teknik araç-gereçler günlük hayatımızda önemli yer edinmeleri nedeniyle bunların kullanışlarına ilişkin becerilerin kazandırılması önemli görülmüştür. Bunun yanında beslenme, trafik gibi yeni konular da Fen ve Tabiat Bilgisi programına eklenerek program taslağı gerçeğe uydurulmaya çalışılmıştır.

Korkut (1965)'a göre 1962 program taslağında Fen ve Tabiat Bilgisi dersi ünitelerinin her biri problemler şeklinde ele alınmış, çocukların ilgi ve ihtiyaçları ön planda tutulmuştur. Bu program taslağı; beceri, alışkanlık, davranış değişikliği ve değer duygularının gelişimini sağlayabilecek nitelikte hazırlanmıştır. O, bu makalesinde üniteleri problem ve daha küçük problemler halinde nasıl ele alınacağını "Hastalıklar" ünitesi örneğinde uygulamalı olarak da göstermiştir.

Fen ve Tabiat Bilgisi ile Toplum ve Ülke İncelemeleri derslerinin planlaması ve çift amaç sonuçlarını 1962 program taslağına göre ele alan Armağan (1965), taslağın öğrenciler için bilgiye varma, öğretmen için bilgiye götürme açısından oldukça kısa ve düz yollar getirdiğini belirtmektedir. Ona göre ilköğretimde içinde bulunulan koşullara uygun tek amaç güdülememektedir. Her ne kadar program taslağında amaç belirtilmiş ise de bu amaç yetersizdir. Çünkü ilkokuldan sonra bir de ortaokulun olması, ayrıca şehir ve köy okullarında öğrenim gören çocukların farklı özelliklere sahip olmaları tüm öğrenciler için geçerli tek bir amacın yetersizliğini ortaya koymaktadır. Ona göre bu nedenden ötürü Fen ve Tabiat Bilgisi ile Toplum ve Ülke İncelemeleri derslerinden iki amaca götüren iki plan ortaya çıkmaktadır. Birisi 20. yüzyılın ortaokuluna hazırlayacak ve araştırmayı öğretecek, diğeri de bazı köylerimizde çocuğu aydınlatacak, araştırmayı ve bulmayı öğretecektir. Armağan'a göre köy ve şehirlerde bulunan öğrenciler için iki türlü amacın söz konusu olması sadece öğretmeni değil öğrenciyi de bazı zorluklara götürmekte, ülkemiz için bir kalkınma orantısızlığını ortaya çıkarmaktadır. Ona göre köy çocukları, bir taraftan köy kalkınmasına göre yetiştirilirken diğer taraftan üst okulların sınavlarına hazırlanamamaktadır. Bu nedenle köy okullarından mezun olan çocuklar için üst okula giriş sınavlarında bakanlıkça farklılaştırma yapılmalıdır. Köy çocukları için açılacak bir hazırlık sınıfı ile de bu çocuklar diğer çocuklarla eşit koşullarda üst okullara girme şansı elde edebilirler.

Yıldırım (1953), ilkokullarda ikinci devre (4 ve 5. sınıf) derslerinin toplulaştırılması sorununu ele aldığı makalesinde tabiat bilgisi ve tarım konularının Milli Eğitim Şurasında Tabiat Bilgisi adı altında birleştirilmesinin kararlaştırıldığını, aile bilgisi konularından da bu

derse yakın konularının Tabiat Bilgisi kapsamına alınmasının uygun bulunduğunu belirtmektedir. Ona göre dersleri bu şekilde gruplandırmadaki amaç, bunları sadece birbirine eklemek değil, bir hadiseyi veya problemi çeşitli bilgi ve anlayış çerçevesinde çocuğa inceletmek ve araştırma imkânlarını sağlamaktır. Bu nedenle çocuğun çevresindeki hadise ve problemlerin hareket noktası olarak alınması bir gerekliliktir. Komisyonun bu yöndeki kararı, Şura genel kurulunda onaylanmıştır.

Fen ve tabiat bilgisi öğretiminde öğrencilerin bilimsel düşünceye yöneltilmesi sorununu ele alan Murat (1965a), bu dersin çocuklar için her zaman ilgi çekici bir ders olduğunu ifade etmekte, ders kapsamında yapılan çalışmaların çocuklara problem çözme yeteneği kazandırdığını belirtmektedir. Ona göre problem çözme yoluyla öğrenciler, okul içinde ve dışında kendi problemlerini çözmede temel bir teknik geliştirmektedir. O, bu nedenle fen ve tabiat bilgisi dersinin en önemli yararının öğrencilerde problem çözme yeteneğini geliştirmesi olarak ifade etmektedir. Bu ders aracılığıyla öğrenciler içinde yaşadıkları dünya hakkında fikir edinmekte, kavramlar kurmaktadırlar. Ona göre öğrenciler; bu kavramlar yoluyla çevrelerinde neler olup bittiğini öğrenip olaylar karşısında daha akıllıca davranırlar. Böylelikle öğrenciler günümüz dünyasında yaşamaya daha hazırlıklı olurlar. Murat, buradan hareketle fen ve tabiat bilgisi dersinin aşağıdaki üç özelliği bünyesinde taşıması gerektiğini belirtmektedir. Bunlar;

a. Fen ve tabiat bilgisi dersi, öğrencilerin kuvvetler, doğal olaylar, maddeler ve canlılar hakkındaki anlayışını geliştiren güdüleyici ve yol gösterici bir özellik taşımalıdır.
b. Bir fen ve tabiat bilgisi dersi, bilgiyi anlaşılır, mantıki ve etkin bir şekilde vermeli, temel kavramlara hâkim olmayı sağlamalıdır.
c. Bir fen ve tabiat bilgisi dersi; öğrencilerin çevrelerine karşı daha bilimsel reaksiyon vermelerini sağlamalı, onları araştırmacı bir ruhla yetiştirmeli, sistemli davranmaya yöneltmelidir.

Murat (1965b), problem çözme yollarını ele aldığı makalesinde çocukların problem çözmede genellemeleri kullandığını belirtmektedir. Ona göre günlük hayatta kullanılan problemler üçe ayrılmaktadır. Bunlar; "Bunu nasıl yapabilirim?", "Bu niçin oldu?" ve "Verilen şartlar altında muhtemelen ne olacaktır?" sorularıdır. O, bu problemleri çözebilmek için çocukların genellemeleri kullandıklarını ve her problem çözmede de bu genellemelerin onlara daha derin ve geniş anlamlar kazandığını vurgulamaktadır. Yeter derecede pratik yapmakla çocuklar genellemenin uygulanacağı durumları tamamen öğrenmektedirler.

Fen ve tabiat bilgileri derslerinin temel ilkesi, çocuğun doğal varlıkları ve olayları tanımasına, onlardan bilimsel yöntemlerle faydalanmak suretiyle kendi yaşayışını ve çevresini daha iyi bir duruma getirme yollarını öğrenmesine yardım etmektir. Dergide bu amaçlara ulaşabilmesi için fen ve tabiat bilgisi derslerinde incelenecek konuların sürekli olarak insan ve insanın ekonomik hayatıyla ilgileri bakımından incelenmesi gerektiği belirtilmekte, dersin temel kaynaklarının çevremizde duyularımızla etkilendiğimiz oluşumlar olduğu belirtilmektedir. Bu nedenle çocukların doğrudan doğruya inceleme, gözlem ve deney yapma yollarıyla bilgi ve beceri kazanmalarına önem verilmektedir (İlköğretim Dergisi, 1963c).

Gözlem, deney ve uygulamalar fen öğretimi alanında önemli kavramlar olarak dikkat çekmektedir. Dergide modern psikolojik bulgularının, bilginin elde edilme yolarından birisinin de gözlem ve deneyler olduğu belirtilmekte, bunların hayat bilgisi ve tabiat bilgisi derslerindeki öneminden söz edilmektedir. Çünkü gözlem, deney ve uygulamanın öğretimde bilgi kazandırma yanında çok sayıda yararı da bulunmaktadır. Dergiye göre gözlemde; dikkat vardır, öğretim işine daha fazla duyu organı girmektedir, belli bir plan dâhilinde ve belli amaçlar çerçevesinde gerçekleşmektedir. Dergide çocuk ve yetişkinlerin yapmış oldukları gözlemlerde farklılık olduğu vurgulanmakta ve çocukların gördüklerinden ziyade yaşadıklarını araştırdıkları belirtilmektedir. Çocukların ilk gözlemleri onların eşyayla olan münasebetleri çerçevesindedir. Çocuklar 7-8 yaşlarında eşyaların sadece adlarını öğrenmek isterler. Ancak 8 yaşından sonra onların hareket ve faaliyetlerine ilgi duymaya başlarlar. Çocukların eşya ve olayların zaman ve mekân münasebetlerine ilgi duymaları ancak 9-10 yaşlarda olmaktadır (Durlu, 1964; Öğmen, 1944; Uğraksızoğlu, 1962).

Fen ve tabiat bilgisi derslerinde deney ve gözlem çalışmalarının başarılı sonuçlar vermesi için öğretmenlerin dikkate etmesi gereken hususlar hakkında da bilgiler verilmektedir. Her şeyden önce öğrenci deneylerin basit olması, deneyde kullanılan araç-gereçlerin çocukların çevrelerinde rahatlıklar bulabileceği araçlardan seçilmesi, öğrenciyi düşünmeye sek eden deneylerin seçilmesi, deneyin ne amaçla yapıldığının öğrencilere anlatılması, deneyin iyi bir şekilde planlamanın yapılması, deneyin sonucunun itiyatla kabul edilmesi gerektiğinin öğrencilere söylenmesi, deneyin konusunun günlük hayatın anlaşılmasını sağlayacağı konulardan seçilmesi deney konusunda getirilen başlıca öneriler arasında yer almaktadır. Bunun yanında; öğretmenlerin öğrencilere gözlem yaptıkları nesne ya da olayları dikkatli bir şekilde inceledikten sonra sonuçlarını rapor etmelerini öğretmeleri, ders gezileri ve göze hitabeden araçların kullanılması halinde hangi noktaların dikkatli bir şekilde gözleneceğinin

belirtilmesi, her deneyde gerekli olan gözleme büyük önem verilmesi yine getirilen öneriler arasında yer almaktadır (Ölçün, 1964).

Göker (1964), köy ve şehir okullarının gözlem ve deney etkinliği yönünden büyük farklılıklar taşıdığını, yapma araç ve toplumsal olayların şehirlerde daha fazla olduğunu söylemektedir. Köylerde ise tabii oluşlar daha fazladır. Ona göre bu nedenden dolayı şehirde yapma araçlarla deney kolaylıkları varken köylerde ise tabii oluşları olduğu yerde ve olduğu gibi gözleme kolaylığı vardır. Köyün tabiatın kucağında yer aldığını ifade eden Göker, köylerin bu özelliğinden dolayı gözlem yönünden avantajlı olduğunu belirtmektedir. Gözlemin gerçeklik ve kendiliğindenlik ilkesi köy öğretmenlerine bu nedenlerden dolayı büyük kolaylıklar sağlamaktadır.

Dergide gözlem, deney gibi öğrenciyi aktif kılan etkinliklerin eğitimsel açıdan değeri konusunda da bilgiler verilmektedir. Dergiye göre gerçek bilgi kazanmanın ve kazanılan bu gerçek bilgilerle insan karakterini oluşturmanın önemli bir yolu vardır. Bu yol, öğrencinin yaratıcılığı geliştirici etkinliklerle yetiştirilmesidir. Bu nedenle yeni öğretim metotları özellikle bir noktada birleşmektedirler. O da eğitim-öğretim işlerinin ağırlığını; öğretmenlerin öğrencilere hazır bilgi vermesi metodunda değil, öğrencinin kendi kendine ve kendi isteğiyle etkinlik göstermesi, çaba harcaması, gözlem ve deneyler yapması gibi etkinlik prensibiyle iş metoduna yükleme zorunluluğudur. Bunun yanında gözlem yapılan sırada tabiat olayları kendi normal akışı içinde devam eder. Bu nedenle duyu organları bu tabiat olaylarının ayrıntılarını kavrayamaz. Oysa deneyler, tabiat olaylarının istediğimiz şartlar altında tekrar etme olanağı vermektedir. Bu çerçevede deneyler, tabiat olaylarının ayrıntılarına inebilmemiz için önemli bir araç haline gelirler (Aytuna, 1947; Çilenti, 1964). Fakat Öçal (1954), fen ve tabiat bilgisi derslerinde deneyin oldukça önemli olmasına rağmen okullarda öğrencilerin kendi kendilerine deney yapabilecekleri yeterli araç gerecin her zaman bulunamadığını dile getirmektedir. Ona göre her hangi bir konuya ilişkin deneyi kısa bir şekilde geçiştirmek her zaman istenen sonucu vermemektedir. Okullarda bulunan fabrika ürünü araç gereçlerin çocuklar için oldukça karmaşık olduğunu vurgulayan Öçal, çocukların kendi kendilerine deneyebilecekleri, diledikleri zaman kullanabilecekleri araçlara ihtiyaç duyulduğunu belirtmektedir. Oysa Ökten (1939), 1936 programının tabiat bilgisi dersi öğretim araçlarından söz ederken, okullarda akvaryum, teraryum ve insektaryumun oluşturulmasını, bunlardan okullarda gözlem amacıyla en iyi şekilde yararlanılması gerektiğini söylemektedir

Bir öğretim programının en önemli öğelerinden birisi de içerik öğesidir. Ders kitapları, içerik öğesinin en önemli araçlarındandır. Çakmakçıoğlu (1962), Amerika'da Webster

Basımevi tarafından İngilizce olarak basılan ve Türkiye'de Basılı Eğitim Malzemeleri Merkezi tarafından "Ders Kitapları Tercüme Projesi" olarak hazırlanan on iki fen ve tabiat bilgisi kitabını makalesinde konu edinmiştir. O bu makalesinde kitabın yazarları, konuları, özelikleri ve bu kitabın nerelerden satın alınabileceği gibi bilgilere yer vermiştir. Her biri 24 sayfa ve renkli olarak basılan bu kitaplar Profesör Harold E. Tannenbaum ve Profesör Nathan Stilman tarafından yazılmıştır. Kitapların konularını ise; televizyon, elektrik, uçak, hayvanlar, fotoğraf çekmek, ses, ateş, şimşek, tohum, yer ve gökyüzü, mikrop ve roket gibi konulardan oluşmaktadır. Kitapların kolay anlaşılır bir dile sahip olduğunu ifade eden Çakmakçıoğlu, her kitabın sonunda çocukların rahatça yapabilecekleri bir deneye yer verildiği ifade etmektedir. Çocuklar için yazılmış olan bu kitapların amacı, ilk bakışta anlaşılması güç, karşılık gibi görünen olaylar üzerinde çocuğu düşündürmek ve bugün her biri medeni araç olan makinelerin nasıl basit esaslara bağlı olarak çalıştığını öğretmektir. Kitapların köy okulları kitaplıklarına gönderileceği gibi milli eğitim yayınevlerinden de satın alınabileceği belirtilmiştir.

Öğretim programlarının bir diğer öğesi de değerlendirmedir. Binbaşıoğlu (1955), öğretimde değerlendirme konusunu ele aldığı makalesinde çağdaş öğretim anlayışında hafıza bilgisi yerine ferde bir şahsiyet kazandıran alışkanlık ve yeteneklerin ya da davranışın geçmesinin istendiği, bu nedenle de kuru bilgiyi ölçen bilgi testleri yerine öğretimin bireye kazandırdığı tavır ve davranışları ölçen testlere ihtiyaç duyulduğunu ifade etmektedir. Ona göre psikoloji biliminin ortaya koyduğu "bireysel farklılıklar" gerçeği öğretim sürecinde dikkate alınmalı, bu nedenle sınıflarda geç öğrenen öğrencilerde olabileceği hesaba katılarak onlarla özel olarak ilgilenmeli, değerlendirme etkinliklerinde bu bireysel farklılıklara uygun ölçme araçları kullanılmalıdır.

Eğitimde bireysel farklılıkların dikkate alınabilmesi için öğrencileri tanınması gerekmektedir. Bu nedenle dergide, eğitim sürecinde öğrenciyi tanımanın bir gereklilik olduğuna vurgu yapılmaktadır. Eğitimin, bireyin gelişim sürecini takip ederek onun hayata uyumunu sağlamak olarak görüldüğü dergide, bu işle görevlendirilen öğretmenlerin öğrencilerin gelişim sürecini takip ederek hayata başarılı bir şekilde uyumlarını sağlayabilmeleri için her şeyden önce onların fiziksel, ruhsal ve bilişsel açıdan gelişimlerini takip etmeleri gerektiği bildirilmektedir. Büyüme ve gelişme, insanın kalıtımsal olarak getirdiği özelliklerin çevre imkânları nispetinde değişmesi olarak tanımlanmaktadır. Dergiye göre öğretmenlerin öğrencilere istendik davranışları kazandırmada başarılı olmaları, ancak onların kalıtımsal ve çevresel özellikleri ile ilgili bilgi toplamaları ile mümkün görünmektedir.

Bu nedenle öğrenme öğretme sürecinde öğrencilere rehberlik yapabilmek için onları çevreleriyle birlikte ele almak gerekmektedir (Öztürk, 1960).

Öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarının dikkate alındığı ve bireysel farklılıklarına uygun etkinliklere yönlendirildiği alanlardan birisi de ev ödevleridir. Dergide etkili bir ev ödevinin nasıl olması gerektiğine ilişkin bilgiler bulunmaktadır. Fen ve matematik derslerinde de verilen ev ödevlerini konu edinen makalelerde, etkili bir ev ödevinin nasıl olması gerektiğine değinilmekte, eksik ya da yanlış ödevlerin nasıl düzeltilebileceği hakkında bilgiler verilmektedir. Dergiye göre ev ödevleri; kitaplardan faydalanılabilecek ve gözlemlerin not edilebileceği hususları kapsamalı, öğrenmeyi pekiştirmeli, okulda öğrenilenlerin farklı şekillerde (resim, şiir, grafik vb.) ifade edilmesine imkân vermeli, deney yapma ve araştırma gibi hedefleri gütmeli, çocukların düzeylerine uygun olmalı ve özel yetenekleri geliştirebilmelidir. Dergiye göre bir ev ödevi okulda düzeltilmesi gerekiyorsa bunun; öğrencinin kendi kendine düzeltmesi, öğrencilerin birbirlerinin ödevlerini düzeltmesi, küme içinde düzeltme ve öğretmen tarafından düzeltme biçiminde olmalıdır (Türkyılmaz, 1963; Yetenç, 1955).

Yaparak yaşayarak öğrenmenin gerçekleştirilmesi gereken derslerden birisi de fen ve tabiat bilgisi dersidir. Fakat dergide her ne kadar yaparak yaşayarak öğrenmenin öğrencilerde kalıcı öğrenme meydana getirmede en iyi öğrenme yolu olduğu kabul edilse de öğretmenlerin dersi daha çok anlatım yöntemini kullanarak işledikleri, bu süreçte de oldukça soru-cevap metodundan yararlandıkları belirtilmektedir. Fakat soru-cevap metodunun sık olarak kullanılması yanında yanlış kullanıldığı da belirtilen dergide; soruların yalnızca öğretmenden gelmesi, öğretmenin hem soru sorması hem de kendisinin cevap vermesi, sorunun sadece bir öğrenciye sorulması, sorunun sadece evet ya da hayır biçiminde cevaplandırılması, soruların düşünme payı bırakılmadan cevaplarının istenmesi gibi çok sayıda yanlışların yapıldığı ifade edilmekte, iyi bir soru-cevap metodunu kullanırken bazı özelliklerinin dikkate alınması gerektiği belirtilmektedir. Bunlar; sorunun açık ve net olması, çocuğun seviyesine uygun olması, dil kurallarına uygun olması, soru cümlesinde sadece bir soru olması, sorunun cevabı hatırlatıcı nitelikte olmaması, soruların çocuklarını gördüklerini ve yaşadıklarını anlatmasına yardım etmesi, soruların çocukları araştırmaya sevk etmesi gibi özelliklerdir (Gündüz, 1961).

Fen ve tabiat bilgisi dersinin ilköğretim kademesindeki yerini konu edinen Özinönü (1963), ilk ve ortaöğretim seviyesinde fen ve tabiat bilgisinin, hatta diğer derslerin müfredat ve metotlarıyla ulaşılmak istenen hedefler arasında sıkı bir ilişki bulunduğunu açıklamaktadır. Ona göre burada önemli olan bu ilişkinin gerçekleşmesine en uygun uygulama yöntemini

birlikte yürütebilmektir. Örneğin bilimsel düşünmenin ilk izlenimlerini ve algılarını öğrencilerde geliştirmek için aynı zamanda kişisel gelişimi ile ilgili olan ve fen bilimlerinin sınırları içinde bulunan diğer amaçlara ulaşabilmek için öğrencilerin gruplar halinde belirli problemler üzerinde çalışmalarına imkân verecek "problem çözme yönteminin" hem fen ve tabiat bilimleri dersinde, hem de ilkokulun ikinci devresi (4 ve 5. sınıf) ve ortaokul seviyesindeki tüm derslerde uygulanma zorunluluğu bulunmaktadır.

İlkokul öğrencilerinin yaşadıkları çevrede var olan problemleri öğrenmede oldukça istekli olduklarını belirten Ölçün (1963), bu kademede derse giren her öğretmenin çocukların "Rüzgarı estiren nedir? Gökyüzünün mavi rengini veren nedir? Güneş batınca nereye gider?" gibi çeşitli sorularla dolu olduklarını, bunları öğrenmede çok meraklı olduklarını bildiğini ifade etmektedir. Ona göre bu soruların cevaplarını teknik açıklamalarla vermek gerekli değildir. Bu yaş dönemi çocuğunun en önemli ihtiyacı merakının tatmin edilmesidir. Bu nedenle çocuklara çok sayıda teorik bilgi vermek yerine yaşadıkları çevreyle ilgili ihtiyaçlarını gidermeye yönelik çalışmalar yaptırmak gerekmektedir. O, bu konuda en önemli araçların öğrenci deneyleri olduğunu söylemekte ve bu deneylerde kullanılacak araçların hazır olarak alınması yerine çocukların çevrelerinde var olan araçlardan elde edilmesi taraftarıdır.

4. SONUÇ

4.1. Dergide Yayımlanan Eğitim Programları ve Öğretim İle İlgili Makale ve Yazılar

Dergide ele alınan makaleler incelendiğinde Türkiye'de eğitimde program geliştirme çalışmalarını cumhuriyet öncesine kadar götürmek önemlidir. Özellikle 1924, 1926, 1936, 1948 ve 1962 programlarının özelliklerine yer verilmiş, programların ülkede yaşanan toplumsal ve teknolojik dönüşümlerden etkilendiği, eksikliklerin giderilmesi için programların yenilendiği ile getirilmiştir.

Program geliştirme sürecinde çevre faktörüne oldukça önem verilmiş, Türkiye'nin farklı bölgelerinde yaşan çocukların farklı ilgi, ihtiyaç ve yeteneklere sahip olmalarından dolayı hazırlanan programların çevre şartlarını dikkate alması gerektiği belirtilmiş, çağdaş programların en önemli özelliklerinden birisi olan esneklik özelliğine vurgu yapılmıştır.

Programlar oldukça yoğun olması, çocukların düzeyine uygun olmaması gibi nedenlerle eleştirilmekte, öğrenme öğretme sürecinde daha çok öğrencileri aktif hale getirecek yöntem ve tekniklerin kullanılması önerilmektedir. Bunun yanında öğrenme-öğretme sürecinde resim, levha, tarih ve zaman şeridi gibi araçların soyut olan dersleri somut hale getirmede önemli roller oynadığı ifade edilmiştir. Program öğelerinden içerikle ilgili olarak daha çok ders kitapların sahip olması gereken özelliklere yer verilmiş, bu konuda uluslar arası kurum ve kuruluşların önerilerine yer verilmiştir.

Öğretimde plan yapmanın bir gereklilik olduğu belirtilen dergide öğretmenlerin plan yapmada çevre şartlarını dikkate almaları gerektiği belirtilmiş, planların öğretmenlerin işlerini kolaylaştırdığı, zamanın ekonomik kullanılmasında önemli yararlar sağladığı dile getirilmiştir.

4.2. Öğretmenlik Mesleği İle İlgili Makale ve Yazılar

1939 ve 1966 yılları arasında yaklaşık 27 yıl yayın hayatına devam eden İlköğretim Dergisi'nde dönemin önemli eğitimcileri yanında öğretmen, yönetici ve müfettişlerin yazılarına da yer verilmiştir. Bu makalelerde ele alınan konulardan birisi de öğretmenlik mesleğidir. Öğretmenlik mesleği ile ilgili olarak öğretmen eğitimi ve öğretmenlik mesleğinin nitelik ve özellikleri yanında köy öğretmenleri ile ilgili çalışmalar da ele alınan başlıca konular olmuştur.

Öğretmen okulları, eğitim enstitüleri ve köy enstitülerinin gelişimleri hakkında bilgilere yer verilen dergide bu kurumların yaşamış oldukları tecrübeler konusunda da günümüze ışık tutulmaktadır. Bunun yanında işbaşında eğitimin de sık olarak vurgulanması öğretmenin kendisini geliştirmesi bakımında son derece önemli görülmüştür.

Öğretmenlik mesleğinin özellikleri, iyi bir öğretmenin nitelikleri ve öğretmenlerin görevleri dergide ele alınan bir konu olmuştur. Zor bir meslek olmasına rağmen manevi açıdan önemli yararlar sağlaması, toplumda iyi bir örnek olunması, kendisini sürekli olarak geliştirmek zorunda olması öğretmenlik mesleğinin öne çıkan özellikleri olarak dikkat çekmektedir. Dergide ayrıca köy öğretmenlerinin yaşamış oldukları sorunlar yanında, başarılı olmaları için bazı tavsiyelere de yer verilmiştir. Özellikle öğretmenlerin köyü ve köylüyü sevmesi, sadece okulda değil okul dışında da aktif olarak çalışması onun köyde başarılı olması için şart koşulmuştur.

4.3. Fen ve Matematik Öğretimi İle İlgili Makale ve Yazılar

İlköğretim Dergisi'nde fen ve matematik öğretimine ilişkin yer verilen makalelerde ele alınan konular, günümüz eğitim sorunlarının çözümüne ilişkin önemli ipuçları vermektedir. Bu nedenle dergide ele alınan sorunlarda ders alınması, sorunların çözümünde bunlardan ders alınması gerekmektedir.

Dergide matematik öğretimi ile ilgili olarak ele alınan konuların başında dersin öğretiminde yaşanan sorunlar geldiği görülmektedir. Özellikle öğrencilerin okula başlarken sahip oldukları hazırbulunuşluk düzeylerinin dikkate alınmaması, öğretimin somut olarak değil de soyut olarak gerçekleştirilmesi, öğrenilen konuların yaşamla bütünleştirilememesi, öğrenci gelişim özelliklerine uygun öğretimin gerçekleştirilememesi matematik dersinin öğretiminde karşılaşılan sorunların en önemli nedenleri olarak gösterilmiştir.

Matematik dersinin öğretiminde yaşanan sorunlar yanında bu sorunları çözüm önerileri konularında aydınlatıcı bilgiler de verilmiştir. Her şeyden önce çocukların niteliklerinin öğrenme öğretme sürecinde dikkate alınması, derslerin somutlaştırılmasında oyun ve araç-gereçlerden yararlanılması, derste kullanılacak örnek ve araç-gereçlerin çocukların çevrelerinden seçilmesi, ders konuları ile yaşam arasında bağın kurulması, öğretimde çocukların ilgi ve ihtiyaçlarının dikkate alınması, ders kitaplarında yer alan kavramların çocukların düzeylerine uygun olması bu konuda getirilen belli başlı çözüm önerileri olarak dikkat çekmektedir. Derslerin öğrenciler için zevkli hale getirilmesi, çocukların öğrenme öğretme süreçlerinde aktif olarak yer alması, çocukların yaşantılarıyla öğrenme konuları arasında bağ kurulması çağdaş eğitimin vurguladığı özellikler olması nedeniyle dikkat çekmektedir.

Dergide geleneksel eğitim ve yeni okulun eğitim anlayışı karşılaştırılarak günümüz matematik eğitiminin nasıl olması gerektiği yönünde bazı ipuçları verilmiştir. Buna göre

çocukların gelişim özelliklerinin öğretim sürecinde dikkate alınması, matematik dersi ile diğer dersler arasında bağlantıların kurulması gibi önerilere yer verilmiştir.

Fen öğretiminde programlarda görülen gelişmeler ve yenilikler, dersin ilköğretimdeki yer ve önemi, dersin etkili bir şekilde gerçekleştirilmesi için yapılması gereken konular ele alınan başlıca konular arasında bulunmaktadır. Özellikle 1962 program taslağı ile birlikte fen derslerinde çevrenin dikkate alınmaya başladığı

1962 program taslağını Fen ve Tabiat Bilgisi açısından incelemiş ve bu dersin; 1948 programındaki tabiat bilgisi, tarım-iş ve aile bilgisi konularının birleştirilip kaynaştırılması ve bunlarda bazı değişiklikler yapılması suretiyle meydana getirildiğini belirtmiştir. Ona göre 1962 program taslağı çevre özelliğine, çocukların ve velilerin istek ve ilgilerine göre konuları seçmede büyük bir esneklik sağlamaktadır.

Çocukların çevrelerinde ortaya çıkan ihtiyaçların fen öğretiminde dikkate alınması ele alınan konuların başında gelmiştir. Özellikle ilköğretim kademesinde öğrenim gören çocukların meraklarının giderilmesinin önemli görüldüğü dergide, bu merakların giderilmesinde deneylerden ve gözlemlerde yararlanılması önerilmiştir.

Günümüzde disiplinlerarası, tematik vb. yaklaşımlar derslerin birbirlerinden bağımsız olarak yürütülmesi yerine birlikte yürütülmesi anlayışından hareket etmektedir. Dergide fen öğretiminin de bu çerçevede bağımsız bir ders olarak yürütülmesinden ziyade diğer derslerle bağlantılı işlenmesi dikkate değer bir görüş olarak değerlendirilmektedir.

Bunun yanında fen öğretiminin daha çok öğretmen merkezli yaklaşımlarla işlenmesi yerine dergide öğrenciyi aktif kılacak yöntemlere ağırlık verilmesi önerilmiştir. Deney, gözlem ve uygulamalar bu yöntemlerden özellikle vurgulanan yöntemler olarak ön plana çıkmaktadır. Bu gün çağdaş yaklaşımlarda da öğrencilerin bilgileri paket olarak alma yerine kendi bilgilerini kendilerinin oluşturulması talep edilmekte, öğrenme –öğretme sürecinde aktif rol almaları istenmektedir. Ayrıca dergide öğretimde bireysel farklılıkları dikkate alınması, ödev, soru-cevap, deney ve gözlem gibi etkinliklere de değinilmekte, bunların etkili bir şekilde fen öğretiminde kullanılması için nelerin yapılması gerektiği açıklanmaktadır.

KAYNAKLAR

Adıyaman, S. (1959). İlkokulların aritmetik öğretimi anlayışında gelişmeler, *İlköğretim, 25*(460), ss. 13 ve 16.

Ağırnaslı, N. (1942). Köy öğretmeninin okul dışındaki vazifeleri, *İlköğretim Dergisi, 6*(112), 1472-1473.

Akman, E. H. (1948). Aritmetik öğretimi, İlköğretim, 13(247-248), ss. 3215.

Armağan, C. (1965). Toplum ve ülke incelemeleri, fen ve tabiat bilgisi derslerinin planlaması çift amaç ve sonuçları, *İlköğretim, 30*(524), ss. 30.

Akgün, A. (1964a). Öğretimde resimden faydalanma, *İlköğretim Dergisi, 30*(523), s. 14-15.

Akgün, A. (1964b). Okul ve sınıf sergileri, *İlköğretim Dergisi, 30*(525), s. 22-23.

Akyüz, Y. (2007). Türk Eğitim Tarihi, 11. Baskı, Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Alagöz, A. A. (1942). Coğrafya öğretimi, *İlköğretim Dergisi, 6*(101). 1294.

Alpan, N. (1952). Öğretmen okulları ve köy enstitüleri programı, *İlköğretim Dergisi, 18*(342), 10-11.

Alper, F. (1939). İlkokullarda tarih dersleri, İlköğretim Dergisi**,** *1*(12), s. 181-182.

Alptekin, T. (1959). Çocuklarımıza evvela "öğrenme"yi öğretelim, *İlköğretim Dergisi, 25*(462), s. 4.

Altuğ, A. (1964). İlkokul program taslağı ve metot, *İlköğretim Dergisi, 29*(519), s.18-19..

Altuğ, A. (1965). İlkokul program taslağı ve metot, *İlköğretim Dergisi, 30*(528), s.14.

Anderson, C. D. (1963). İşbaşında yetiştirmede öğretmen yetiştiren müesseseler, *İlköğretim Dergisi, 28*(513), 8-9.

Arda, E. (1939a). Almanya'da tek dershaneli bir köy ilkokulunda toplu tedris tecrübesi, *İlköğretim Dergisi*, *1*(1), ss. 5-11.

Arda, E. (1939b). Bir ünite planı nasıl yapılır?, *İlköğretim Dergisi*, *1*(8), ss. 115.

Arda, E. (1939c). Okulun talebe üzerindeki umumi tesiri, *İlköğretim Dergisi*, *1*(20), ss. 115.

Arıkan, M. B. (1957). Yüksek kaliteli öğretmen ihtiyacı, *İlköğretim Dergisi, 23*(427), 9.

Arifoğlu, R. (1963). Öğretmeni işbaşında yetiştirme bürosu, *İlköğretim Dergisi, 28*(513), 12-14.

Arman, M. (1944). İlkokul öğretmenleri yapı sandığı çalışmaları, *İlköğretim Dergisi, 8*(159-161), 2094-2096.

Armağan, C. (1965). Toplum ve ülke incelmeleri, fen ve tabiat bilgisi derslerinin planlanması, çift amaç ve sorunları, *İlköğretim Dergisi, 30*(527), s.30.

Arslan, İ. F. (1956). İlk iki sınıfta deste bağlama ve bozmanın faydaları, *İlköğretim, 21*(403), ss. 7.

Aslan, H. (1953). Amerika'da öğretmen yetiştirme problemi, *İlköğretim Dergisi, 18*(350), 5-8.

Ayas, N. (1950). İlköğretim çocuklarının yetiştirilmesinde öğretmenlerin ve ailelerin rolü, *İlköğretim Dergisi, 15*(295-296), 3844.

Ayasbeyoğlu, N. (1951). Öğretmen okullarının tarihine bağlı bir niçin, *İlköğretim Dergisi, 16* (315-316), 4108-4110.

Ayasbeyoğlu, N. (1956). Öğretmen ve metot, *İlköğretim Dergisi, 22* (414), 2-3.

Aydın, Ş. (1939). Gönen eğitmen yetiştirme kursu; *İlköğretim Dergisi*, *2* (27), 149-150.

Aygen, Ş. (1955). Problem tertip ve çözümünde göz önünde bulundurulacak önemli noktalar, *İlköğretim, 20*(385),ss.8.

Aygün, T. (1964). Öğretmeni iş başında yetiştirme, *İlköğretim Dergisi*, *29* (521), 21 ve 32.

Aytuna, H. (1947). Eğitim öğretimde etkinliğin eğitsel değeri, *İlköğretim, 12*(239-240), ss. 3110-3111.

Aytuna, H. (1948). Öğretici araştırma metodunun anları ve değeri, *İlköğretim Dergisi, 13* (243-244), 3162.

Aytuna, H. (1949a). Eğitim öğretim problemleri: Birleştirilmiş sınıflarda öğretim, *İlköğretim Dergisi, 14* (265-266), 3475-3476.

Aytuna, H. (1949b). Birleştirilmiş sınıflarda sessiz çalışmalar, *İlköğretim Dergisi, 14* (267-268), 3503-3505.

Aytuna, H. A. (1949c). Öğretmen, *İlköğretim Dergisi, 14* (271-272), 3551-3552.

Aytuna, H. A. (1950). Öğretimde öğrencinin ve öğretmenin şahsiyeti, *İlköğretim Dergisi, 16* (308-310), 4011-4012.

Balcı, A. (2007). Sosyal bilimlerde araştırma, 6. Baskı, Ankara: Pegem Yayıncılık.

Baymur, F. (1939). Yeni Belçika ilkokul programları, *İlköğretim Dergisi*, *1*(3), ss. 44-45.

Baymur, F. (1940a). Köy okulları yeni program projesi, *İlköğretim Dergisi, 3* (41), ss. 358-363.

Baymur, F. (1940b). Tarih dersinde faydalanılacak vasıtalar, *İlköğretim Dergisi, 4* (64-68), s. 776-777.

Baymur, F. (1940c). Köy okulları yeni program projesi, *İlköğretim Dergisi, 2* (36), s. 283-284.

Baymur, F. (1942). Öğretmenlik mesleğinin hususiyetleri, *İlköğretim Dergisi, 5*(98), 1240-1241.

Baymur, F. (1962). İlkokul kitapları ile ilgili bazı tavsiyeler, *İlköğretim Dergisi, 28*(508), s. 25.

Berktin, C. T. (1962a). Öğretmen, *İlköğretim Dergisi, 27*(497), 4 ve 16.

Berktin, C. T. (1962b). Öğretmen II, *İlköğretim Dergisi, 27*(498), 11-12.

Berktin, C. T. (1962c). Rehberlik ve öğretmen, *İlköğretim Dergisi, 28*(506), 10-11.

Bideci, S. (1955). Aritmetik dersi ve öğretmen davranışları, *İlköğretim, 21*(400), ss. 6.

Bilgin, N. (2000). *İçerik analizi*, İzmir: Ege Üniversitesi Yayınları.

Bilsel, T. (1939). İyi bir öğretmenin vasıfları, *İlköğretim Dergisi, 1*(3), 29.

Binbaşıoğlu, C. (1953). Köy okullarımızın öğretim programı, *İlköğretim Dergisi, 19* (365), s. 2-4.

Binbaşıoğlu, C. (1954). Köy okullarımızın öğretim programı, *İlköğretim Dergisi, 19* (374), s. 3-5.

Binbaşıoğlu, C. (1955). Öğretim ve değerlendirme, *İlköğretim, 21*(398), ss. 3.

Binbaşıoğlu, C. (1962). Birleştirilmiş sınıflarda öğretimi planlaştırma esasları, *İlköğretim Dergisi, 18*(353), ss. 4.

Binbaşıoğlu, C. O. (1949). Hayat konusu ve ders planlarımızda unuttuğumuz taraflar, *İlköğretim Dergisi, 15* (287-288), s. 7353-7354.

Binbaşıoğlu, C. O. (1953). Köy okullarımızın öğretim programı, *İlköğretim Dergisi, 2*

Binbaşıoğlu, C. (1957). Öğretmen, çocuk ve çevre, *İlköğretim Dergisi, 23*(425), 5-7.

7(503), ss. 9-10.

Canat, P. (1949). Tarih öğretimi ilgili metotlar, *İlköğretim Dergisi, 15* (289-290), s.3773-3775.

Cırıtlı, H. (1941). Aritmetik müfredatı üzerine bir araştırma, *İlköğretim Dergisi, 5*(81), ss. 974.

Cıtırlı, H. (1941). Aritmetik müfredatı üzerinde bir araştırma, *İlköğretim, 4*(81),ss.974.

Çakmakçıoğlu, A. (1960a). Ortaokulda matematik öğretiminde bir oyun denemesi, *İlköğretim, 26*(475), ss.4.

Çakmakçıoğlu, A. (1960b). Ortaokulda matematik öğretiminde bir oyun denemesi, *İlköğretim, 26*(477), ss.2.

Çakmakçıoğlu, A. (1962). İlk ve ortaokullar için fen kitapları, *İlköğretim, 28*(507), ss.7.

Çalık, N. (1964). Çevreye göre müfredat geliştirme ve turistik Bayburt ünitesi, *İlköğretim Dergisi, 30*(526), s. 6-7.

Çilenti, K. (1964). Bilim ve deneyler, *İlköğretim, 29*(519), 8-9.

Çoruh, S. (1943). Aritmetik öğretiminde hareket ve oyunla çalışma örnekleri, *İlköğretim, 7*(135-136), ss. 1797-1798.

Çoruh, S. (1944a). Aritmetik dersleri: Rakamların öğretilmesi, deste fikrinin kavratılması, büyük rakamların yazdırılması, *İlköğretim, 8*(145-146), ss. 1915.

Çoruh, S. (1944b). Aritmetik dersleri, *İlköğretim, 8*(157-158), ss. 2074-2075..

Çoruh, S. ve Gökçe, M. (1943). Aritmetik, geometri derslerinin ülkü ve ilkeleri, *İlköğretim, 7*(129-130), ss.1730-1731.

Çebi, M. S. (2003). *İletişim araştırmalarında içerik çözümlemesi*, Ankara: Alternatif Yayınları.

Çoruh, S. (1943). Aritmetik öğretiminde hareket ve oyunla çalışma örnekleri, *İlköğretim Dergisi, 7*(135-136), ss.1797-1798.

Çoruh, S. (1944). Aritmetik dersleri, *İlköğretim Dergisi, 8* (145-146), s. 1915-1917.

Çoruh, S. ve Gökçe, M. (1943). Aritmetik, geometri derslerinin ülkü ve ilkeleri, *İlköğretim Dergisi, 7* (129-130), s.1730-1731.

Darcansoy, N. (1965). Taslak programın dayandığı felsefi, psikolojik ve toplumsal temeller, *İlköğretim Dergisi, 31*(536), s. 6-7.

Durlu, R. (1940). Coğrafya öğretiminde resim ve harita, *İlköğretim Dergisi, 3*(57), ss. 629-631.

Durlu, R. (1964). Öğretimde grupla çalışma, , *İlköğretim Dergisi*, *19*(518), s. 16-17.

Durlu, R. (1964). Öğretimde gözlem, İlköğretim, 29(520), ss. 2-3.

Engin, M. L. (1939). İlkokul programına göre ünite planı, *İlköğretim Dergisi*, *2*(21), s. 12-15.

Ercan, A. R. (1964). Okulda tarım dersi uygulamaları, *İlköğretim Dergisi, 30*(526), s. 27.

Erdoğan, M (1961). İlkokul programlarımız, *İlköğretim Dergisi, 27*(493), s. 13.

Ergün, M. (1950). Hayat için hayat yolunda eğitim, *İlköğretim Dergisi, 15* (293-294), s.3820-3821.

Ergün, M. (1952). Hayat bilgisinin öğretim esasları*, İlköğretim Dergisi*, *18* (343), ss. 4-5.

Ersoy, N. (1963). Matematik ve diğer bilimler, *İlköğretim, 28*(510), ss. 18.

Esin, R. (1939). İlkokullarda daimi tetkikler ve şekillendirilmesi: Güneş yolu, *İlköğretim Dergisi*, *1*(1), s. 12.

Fırat, A. H. (2005). *Bir dönem tartışmaların seyri: 1932-1935 yıllarında Matbuat Tartışmaları Bağlamında Kadro, Kooperatif ve Fikir Hareketleri Dergileri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Dinçer, A. (1947). Evet, ben bir öğretmenin, *İlköğretim Dergisi, 12* (239-240), 3116-3117.

Doran, M. (1960). Öğretmenliğin bir meslek olarak doğuşu, *İlköğretim Dergisi, 25* (569), 6 ve 10.

Enç, M. (1949). Öğretmen kişiliğinin öğrenci üzerindeki etkileri, *İlköğretim Dergisi, 14* (267-268), 3500-3503.

Er, Ö. (1950). Modern okulda başöğretmenin rolü, *İlköğretim Dergisi, 15* (299-300), 3900-3901.

Er, Ö. (1950). İyi bir öğretmen öğrenciyi tanır, *İlköğretim Dergisi, 16* (305-306), 3966-3967.

Fener, M. S. (1958). İyi bir öğretmen miyim?, Çev. A. Zeki Ökmen, *İlköğretim Dergisi, 23* (432), 4-6.

Gökçe, O. (2001). *İçerik çözümlemesi*, 3. Baskı, Konya.

Göker, Y. (1962). Okul-aile birlikleri ve aile-öğretmen ayrılığı, *İlköğretim Dergisi, 27*(496), 10.

Göker, Y. (1964a). Köy okulunda gözlem kolaylıkları, , *İlköğretim Dergisi*, 29(519), s. 14.

Göker, Y. (1964b). Deney ve gözlemle ilgili tavsiyeler, , *İlköğretim Dergisi*, *29*(519), s. 10-11.

Günden, S. (1960). Zaman şeritlerimiz, *İlköğretim Dergisi, 25*(464), s. 5-6.

Günden, S. (1961). Yedek subay adayı öğretmenler, *İlköğretim Dergisi,27* (489), 14.

Günden, S. (1962). Müfredat programı değişirken,27 (497), s. 9.

Göker, Y. (1964). Köy okullarında gözlem kolaylıkları, *İlköğretim, 29*(519), ss. 14.

Gündüz, S. (1961). En çok kullandığımız metot, *İlköğretim, 26*(479), ss. 10.

Gündüzalp, F. (1948). Geometri öğretimi, *İlköğretim, 13*(260), ss. 3420-3421.

Gündüzalp, F. (1949). Köy enstitüleri 9 yaşında, *İlköğretim Dergisi, 14* (271-272), 3548-3549.

Gündüzalp, F. (1952a). Meslek heyecanını diri tutmak meselesi, *İlköğretim Dergisi, 17* (326), 4244-4245.

Gündüzalp, F. (1952b). İlkokul öğretmenlerinin üniversitede okumaları meselesi, *İlköğretim Dergisi, 17* (333), 2-3.

Gündüzalp, F. (1952c). İlkokul öğretmenlerinin üniversitede okumaları meselesi, *İlköğretim Dergisi, 17* (340), 3-5.

Güneşoğlu, N. (1949). Planlar, *İlköğretim Dergisi, 15* (281-282), s. 3671-3673.

Güneşlioğlu, N. (1950). İlkokullarımızda sınıf mevcutları, *İlköğretim Dergisi, 15* (287-288), 3752.

Güven, İ. (1955). Birinci sınıfta ilk on sayının önemi ve uygulanması, *20*(287), ss. 6-7.

Güvenç, N. (1958). Ankara erkek öğretmen okulunun kuruluş yıldönümü münasebetiyle, *İlköğretim Dergisi, 24*(446), 6.

Harıt, Ö. (1965a). Yeni program çalışmaları: Günlük çalışmaların planlanması, *İlköğretim Dergisi, 30*(529), 12-13.

Harıt, Ö. (1965b). Program taslağına göre çalışmalarına göre çalışmaların açıklanması, *İlköğretim Dergisi, 31*(540), 8-9.

Holmund, W. S. (1963). Yetiştirme programları nasıl geliştirilir?, *İlköğretim Dergisi, 28*(513), 10 ve 27.

Irmak, S. (1949). Öğretmen ve cemiyet, *İlköğretim Dergisi, 14* (274-277). 3596.

Işık, M. (1952). Birleştirilmiş sınıflar, *İlköğretim Dergisi, 17* (325), s. 4231-4233.

İlköğretim Dergisi (1957). Maarif Vekilimizin radyo konuşmaları, *İlköğretim Dergisi, 23*(425), 2-4.

İlköğretim Dergisi (1961). Öğretmen ve güzel sanatlar, *İlköğretim Dergisi, 27*(494), 9.

İlköğretim Dergisi (1963a). Matematik öğretimi ile ilgili açıklamalar, *İlköğretim, 28*(510), 6-7.

İlköğretim Dergisi (1963b). Matematik ödevleri, *İlköğretim, 28*(510), 10.

İlköğretim Dergisi (1963c). Fen ve tabiat öğretiminde gözlem ve deneyler, *İlköğretim, 28*(511), 10-11.

İlköğretim Dergisi (1964). İlköğretimde öğretmen problemi, *İlköğretim Dergisi, 29*(524), 28-29 ve 31.

İlköğretim Dergisi (1964). İlköğretim Genel Müdürlüğü çalışmaları: İlköğretimde program geliştirilmesi, *İlköğretim Dergisi, 30*(523), 30-31.

İnan, M. R. (1940). Eski ve yeni okulda aritmetik, *İlköğretim Dergisi, 3* (53), s. 557-558.

İnan, M. R. (1940a). Eski ve yeni okulda aritmetik I, *İlköğretim, 3*(53), ss. 557-558.

İnan, M. R. (1940b). Eski ve yeni okulda aritmetik II, *İlköğretim, 3*(56), ss. 612-613.

İnan, A. (1948). Yüzüncü yıl dönümünün bana hatırlattıkları, *İlköğretim Dergisi, 13*(249-251), 3272.

İnan, M. R. (1948). Yıllık planlar ve ders planları, *İlköğretim Dergisi, 13* (252-253), s. 3280-3283.

İnan, M. R. (1948). Öğretmenlik sanatı ve değeri öğretmenlik atmosferi Öğretmenin iş vazife ahlakı, *İlköğretim Dergisi, 13*(249-251), 3253-3254.

Kaçar, Ş. (1962). Öğretimde ünite planı ve önemi, İlköğretim Dergisi, *27* (504), s. 5-6.

Karaçay, T. (1961). İlkokul programı üzerine, *İlköğretim Dergisi, 27*(495), s. 13.

Karagöz, S. (1950). Köy enstitüleri*, İlköğretim Dergisi, 15* (299-300), 3896.

Karagöz, S. (1955). Amerika'da öğretmen meslek içinde nasıl yetiştiriliyor?, *İlköğretim Dergisi, 20*(389), 10-12.

Karagöz, S. (1965a). İlkokul programının gelişme tarihine bir bakış, *İlköğretim Dergisi, 30*(528), 6-7.

Karagöz, S. (1965b). İlkokul programının gelişme tarihine bir bakış, *İlköğretim Dergisi, 30*(531), 10-11.

Karasar, N. (1999). *Bilimsel araştırma yöntemi*, 9. Baskı, Ankara: Nobel Yayınları.

Karcıoğlu, N. (1963). Matematik öğretiminde yeni alanlar, *İlköğretim, 28*(510), ss. 14-15.

Kaya, Y. K. (1962). Aritmetik öğretimi ve başarının ölçülmesi, *İlköğretim, 27*(500), ss. 15-16.

Kösemihal, N, Ş. (1942). Matematikte disiplinin önemi, *İlköğretim, 5*(100), ss. 1276.

Kazmaz, S. (1958). Öğretmen okullarının kuruluşu, *İlköğretim Dergisi, 24* (452), 2.

Kısagün, F. (1964). İlkokul program taslağının dayandığı ilkeler, *İlköğretim Dergisi, 30*(523), s. 1-2.

Kızıloğlu, Z. (1940). Köyde öğretmen ve kalkınma, *İlköğretim Dergisi, 3* (51), 518.

Koca, M. (1949). Köy enstitüleri hakkında, *İlköğretim Dergisi, 14* (271-272), 3550.

Koç, M. Ş. (1961). Öğretmen yetiştirmede yeni ufuklar, *İlköğretim Dergisi, 26* (484), 2-3.

Konuk, İ. (1963). Tarih, coğrafya, yurttaşlık bilgisi öğretimi, *İlköğretim Dergisi, 28*(509), 8-9.

Koray, F. (1947). Müzik durumumuz, *İlköğretim Dergisi, 12* (25-27), 2957-2959.

Korkut, M. (1964). Program taslağında fen ve tabiat bilgisi, *İlköğretim, 30*(524), ss. 6-7 ve 15.

Korkut, M. (1964a). Program taslağında fen ve tabiat bilgisi, *İlköğretim Dergisi, 30*(524), 6-7.

Korkut, M. (1964b). Program taslağına göre planlama çalışmaları, *İlköğretim Dergisi, 30*(526), s. 10-12.

Korkut, M. (1965a). Birleştirilmiş sınıflarda hayat bilgisi dersi, *İlköğretim Dergisi, 31*(532), s.12-13.

Korkut, M. (1965b). İlkokul program taslağına göre problem ve problem çözme yolları, *İlköğretim, 30*(527), ss. 6-7 ve 32.

Koryak, B. E. (1948). Darülmuallimin-i aliye, *İlköğretim Dergisi, 13*(249-251), 3251-3252.

Kurtça, H. (1947). Yeni kurulan eğitim enstitüleri ilkokul öğretmenlerine neler kazandıracak?, *İlköğretim Dergisi, 12* (223-224), 2916-2917.

Köroğlu, H. (1946). Yükseköğretmen okulu kuruluşunun 98. Yılı, *İlköğretim Dergisi, 11* (209-211), 2725-2726.

Mengü, A. (1965). Tasla göre metot ve uygulaması, *İlköğretim Dergisi, 30*(529), s. 10-11.

Murat, Y. (1965a). Fen ve tabiat bilgisi öğretiminde öğrencileri bilimsel düşünceye yöneltme, *İlköğretim, 31*(533), ss. 6-7.

Murat, Y. (1965b). Problem çözme yolları, *İlköğretim, 31*(534), ss. 10-11.

Okuturlar, Ş. (1948). Yeni ilkokul programları, *İlköğretim Dergisi, 14* (263-264), s. 3463-3465.

Okuturlar, Ş. (1958). İlköğretmen okullarımızın tarihçesi ve maarif hayatımıza bakış, *İlköğretim Dergisi, 23*(436), 3-5.

Olgaç , A. F. (1964). Birleştirilmiş sınıflarda öğretmensiz geçen saatler, *İlköğretim Dergisi, 30*(543), 12.

Öçal, H. (1954). Tabiat bilgisi ve fen derslerinde yaparak öğrenme, *İlköğretim, 20*(381), ss. 4-5.

Öğmen, A. Z. (1944). İlköğretimde gözlemler, denemeler ve tatbiki imkânları, *İlköğretim Dergisi, 4* 145-146), s. 1912-1914.

Öğmen, A. Z. (1944). İlköğretimde gözlemler denemeler ve tatbik imkânları, *İlköğretim, 8*(145-146), ss. 1912-1913.

Ökten, Z. (1939). Okullarda tabiat köşeleri ve bunlar üzerinde müşahede, *İlköğretim, 1*(17), ss. 262-263.

Ölçün, M. (1963). Fen ve tabiat bilgisinde öğrenci deneyleri, *İlköğretim, 28*(511), ss. 12-13.

Ölçün, M. (1964). Deney ve gözlemle ilgili tavsiyeler, İlköğretim, 29(519), ss. 10-11.

Öyet, S. ve Köymen, M. (1940). İlkokullarda rasat işleri, *İlköğretim Dergisi, 3* (42). ss.382.

Öymen, H. R. (1942). Köy enstitüleri ve öğretmenleri, *İlköğretim Dergisi, 6*(115), 1513-1514.

Öymen, H. R. (1948). Öğretmen okullarının yüzüncü yılında, *İlköğretim Dergisi, 13*(249-251), 3244-3245.

Öymen, H. R. (1939a). Okul faaliyetleri bakımından resim ve levhaların rolü, *İlköğretim Dergisi*, *1*(7), ss. 100-101.

Öymen, H. R. (1939b). Program ve plan, *İlköğretim Dergisi*, *1*(8), ss. 113-114.

Öymen, H. R. (1939c). Resim ve levhalarda serbest talebe faaliyeti II, *İlköğretim Dergisi*, *1*(9), ss. 141-142.

Öymen, H. R. (1939d). Resim ve levhalarda serbest talebe faaliyeti II, *İlköğretim Dergisi*, *1*(13), ss. 194-197.

Öymen, H. R. (1940a). Köy enstitüleri ve köy öğretmeni, *İlköğretim Dergisi, 3*(5), 520-522.

Öymen, H. R. (1940b). Ankara'nın gezici başöğretmenlerini dinlerken, *İlköğretim Dergisi, 3*(48), 478-479.

Özbay, H. (1963). Matematik soruları, *İlköğretim, 28*(510), 11.

Özel, H. (1959). Problemlerin tertibi, *İlköğretim, 24*(451), ss.14.

Özgür, İ. (1948). Amerika'da gezici öğretmenler, *İlköğretim Dergisi, 13* (245-246), 3199-3200.

Özgönenç, F. (1941). Okullarda sergiler, *İlköğretim Dergisi, 5* (82), ss.994.

Özinönü, A. K. (1963). Fen ve tabiat bilimlerinin ilköğretimdeki yeri, *İlköğretim, 28*(511), ss. 8-9.

Öztekin, M. (1940). Yeni öğretim tekniği ritmik sayma, *İlköğretim, 2*(37), ss.300-301.

Öztürk, G. (1960). Eğitimde öğrenciyi tanımanın lüzumu, *İlköğretim, 26*(477), ss. 13.

Öztürk, H. (1949). Öğretimde planın önemi ve uygulanmış bir imla dersi planı, *İlköğretim Dergisi, 14* (278-280), 3643-3644.

Öztürk, H. (1949). 17 Nisan, *İlköğretim Dergisi, 14* (271-272), 3552-3553.

Öztürk, H. (1954). Grup usulünün bugünkü eğitim-öğretimdeki yeri ve önemi, *İlköğretim Dergisi, 19* (367), s. 3-4.

Öztürk, H. (1956). Aktif öğretim karşısında köy okulu problemi, *İlköğretim Dergisi, 21*(402), s. 2-3.

Paracıkoğlu, H. S. (1953). Gözlem ve inceleme faaliyetlerinde ders araçlarının değeri, *İlköğretim Dergisi, 19 (*366), s. 5-6.

Pelit, T. (1966). Modern matematik ve getirmek istedikleri, *İlköğretim, 31*(540), ss. 14-15.

Sakaoğlu, N. (2003). *Osmanlı'dan günümüze eğitim tarihi*, İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Salmagil, E. (1941). Gezici başöğretmenlerin vazifeleri, *İlköğretim Dergisi, 4*(78), 922-923.

Seyhan, A. (1953). İlkokul müfredat programlarının incelenmesine ait intibalar, *İlköğretim Dergisi, 18* (351), ss. 2-4.

Seyhan, E. (1956). Aktivite prensibine dayanan metotlar, *İlköğretim Dergisi, 21*(406), 2-4.

Songür, İ. (1955). Çevreyim inceleme, *İlköğretim Dergisi, 21* (394), s. 10-12.

Songür, İ. (1957). Öğretmen meslek toplantıları, *İlköğretim Dergisi, 22*(424), 5-7.

Sunar, Ş. (1939). İlkokulda resim sergisi, *İlköğretim Dergisi, 1*(20), 308-310.

Sungu, İ. (1942). Öğretmenin vazifesi, *İlköğretim Dergisi, 5*(100), 1272-1274.

Sungur, M. (1948). Genel yıllık plan ve bir ünite, *İlköğretim Dergisi, 13* (243-244), s. 3166.

Şahintaş, O. (1954). Türkçe dersleri ve ilkokulların II. devresinde Türkçe kitapları, *İlköğretim Dergisi, 19* (376), s. 12-13.

Şimşek, H. (2002). Tanzimat ve Mutlakiyet dönemi çocuk dergilerinin eğitim açısından incelenmesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Tangör, S. (1962). Müzik öğretmeninin yetişmesi, *İlköğretim Dergisi, 27*(501), 7.

Tanışık, H. R. (1965a). İlkokulda toplum ve ülke incelemeleri, *İlköğretim Dergisi, 30*(531), s. 12-13.

Tanışık, H. R. (1965b). İlkokulda taslak programa göre Türkçe dersi, *İlköğretim Dergisi, 31*(532), s. 24-26.

Tanışık, H. R. (1965c). İlkokulda taslak programa göre Türkçe dersi, *İlköğretim Dergisi, 31*(533), s. 12-13.

Tonguç, H. (1942). Maarif vekili köy enstitülerinde, *İlköğretim Dergisi, 6*(114), 1499-1502.

Tonguç, H. (1944). Maarif vekili köy enstitülerinde, *İlköğretim Dergisi, 8*(151-152), 2000-2002.

Tonguç, H. (1948). Öğretmen okulları ve iş eğitimi, *İlköğretim Dergisi, 13*(249-251), 3246-3249.

Tonguç. İ. H. (1948). Yakın yurt ilkesine göre Karamürsel, *İlköğretim Dergisi, 14* (261-262), ss. 3428-3431.

Tuğral, M. E. (1957). Öğretmen-köylü münasebetleri, *İlköğretim Dergisi, 23*(425), 12.

Tuncer, H. (1942). Okul ve sınıf sergileri, *İlköğretim Dergisi, 6*(102). 1306-1308.

Tuncor, F. R. (1958). Öğretmenlik mesleği ve kadın, *İlköğretim Dergisi, 24* (452), 3-4.

Tükel, A. R. (1963). Ev ödevleri, *İlköğretim Dergisi, 29*(517), s. 12-13.

Tükel, A. R. (1965). Program taslağı ve ünite kavramı, *İlköğretim Dergisi, 30*(529), s. 8-9.

Türk Dil Kurumu (1998). *Türkçe sözlük cilt I ve II*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Türkyılmaz, Ş. (1955). Öğretmenlerin yüksek tahsil yapabilme imkânları ve vazife esnasında yetiştirilmeleri, *İlköğretim Dergisi, 20*(387), 2.

Türkyılmaz, Ş. (1963). Ödevler ve önemi, *İlköğretim Dergisi, 29* (517), s. 4-5.

Uğraksızoğlu, F. (1962). İlkokullarda gözlem ve inceleme, *İlköğretim, 27*(498), ss. 15-16.

Uğraksızoğlu, F. (1962a). İlkokul program çalışmaları, *İlköğretim Dergisi , 27* (501), s. 15-16.

Uğraksızoğlu, F. (1962b). İlkokul program komisyonunda birleştirilmiş sınıfların idaresi ile ilgili görüşler, *İlköğretim Dergisi, 27* (503), s. 31-32.

Uludağ, İ. H. (1942). İlkokullarda yazı öğretimi, *İlköğretim Dergisi, 7* (121), ss. 1611.

Uyanık, M. (1942). Köy enstitülerinde beden terbiyesi, *İlköğretim Dergisi, 6*(113), 1482-1484.

Ülkümen, O. (1948). İlkokul öğretmenlerinin meslek haline gelişi ve ilkokul öğretmenlerinin aylıklarının özel idare bütçelerinden genel bütçeye alınışı ve bunun mesleğe kazandırdıkları, *İlköğretim Dergisi, 13*(249-251), 3255-3256 ve 3261-3264.

Üstün, K. (1939). Resimle not almak yahut çizgi ile ifade, *İlköğretim Dergisi, 1*(14), 220.

Üstün, K. (1965). Okulların eğitim değerleri ve müzik, resim, beden eğitimi, *İlköğretim Dergisi, 30*(529), s.16.

Üsterci, C. (1956). Öğretmen okullarımızın tarihçesi, *İlköğretim Dergisi, 21*(403), 4-5.

Verimer, O. F. (1961). Öğretmen ve tutumu, *İlköğretim Dergisi,27* (492), 4 ve 15.

Vural, N. (1947). Okul-aile birliklerinde öğretmen, *İlköğretim Dergisi,12* (28), 2970-2972.

Yalçınöz, A. (1943). Dördüncü sınıfların ilk coğrafya dersleri nasıl yapılmalı?, *İlköğretim Dergisi, 7* (135-136), ss. 1800-1801.

Yalçınöz, A. (1944). İlk devrede mahalli konuların işlenmesi ve bir ünite, *İlköğretim Dergisi, 9*(164-165), ss. 2159-2163.

Yanır, F. (1948). İlkokul programında coğrafya, *İlköğretim Dergisi, 14* (263-264), s.3457-3458.

Yarat, R. (1952). Öğretmenin köyde yapacağı ilk iş, *İlköğretim Dergisi, 17*(338), 12.

Yetenç, M. (1955). Ev ödevleri, *İlköğretim Dergisi, 20* (285), s. 9-10.

Yıldırım, H. (1953). İlkokullarda ikinci devre derslerinin toplulaştırılması, *İlköğretim, 18*(352), ss. 3.

Yıldırım, H. (1952). Öğretmenleri kendi bünyelerinde geliştirme ve terfi etme yolları, *İlköğretim Dergisi, 17* (334), 4-5.

Yıldırım, H. (1953a). İlkokullarda ikinci devre derslerinin toplulaştırılması, *İlköğretim Dergisi, 18*(352), ss. 3.

Yıldırım, H. (1953b). İlkokullarda ikinci devre derslerinin toplulaştırılması, *İlköğretim Dergisi, 18* (354), ss. 2.

Yıldırım, H. (1953c). İlkokullarda ikinci devre derslerinin toplulaştırılması, *İlköğretim Dergisi, 18* (358), ss. 6-7.

Yılmaz, F. (1965). İlkokul program taslağı ve küçük köy okulları, *İlköğretim Dergisi, 31*(537), s. 8-9.

Yücel, H. (1949). Köy ilkokulunda devam işinin sağlanmasında öğretmen şahsiyetinin rolü, *İlköğretim Dergisi, 14* (274-277). 3602-3604.

Zeyrek, H. (1949). Öğretmenin köye intibakı ve köy kalkınma programı, *İlköğretim Dergisi, 14* (274-277). 3605.